

De Staat van Borsele

Achtergronddocument omgevingsvisie Borsele

projectnummer 0469222.100
concept
9 maart 2022

De Staat van Borsele

Achtergronddocument omgevingsvisie Borsele

projectnummer 0469222.100

concept
9 maart 2022

Opdrachtgever

Gemeente Borsele
Stenevate 10
4451 KB Heinkenszand

datum

9 maart 2022

beschrijving

definitief

vrijgave

E.H. Oude Weernink

	Inhoudsopgave	Blz.
1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel van het document	1
1.3	Aanpak en opzet	1
1.4	Opbouw	2
2	De Staat van Borsele	3
2.1	Agrarische sector	3
2.2	Infrastructuur en mobiliteit	5
2.3	Milieu	6
2.4	Energie en circulariteit	8
2.5	Recreatie en toerisme	10
2.6	Gezondheid	12
2.7	Leefbaarheid, wonen en voorzieningen	14
2.8	Werk en ondernemen	17
2.9	Groene omgeving, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit	20
2.10	Bodem, water en ondergrond	23
3	Concluderend	26
4	Vervolg	28

Bijlage: Themakaarten en tabellen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In april 2021 is de gemeente Borsele gestart met het opstellen van een omgevingsvisie. De omgevingsvisie is één van de kerninstrumenten van de Omgevingswet. De gemeente wil voor het einde van 2022 de omgevingsvisie laten vaststellen door de nieuwe gemeenteraad.

De eerste fase van het visietraject bestaat uit een gebieds- en beleidsinventarisatie. In deze fase vindt ook raadpleging van inwoners en stakeholders plaats. De inwoners zijn geraadpleegd door het uitvoeren van een enquête onder het inwonerspanel. De resultaten hiervan zijn te raadplegen op de [gemeentelijke website](#). Met 19 stakeholders zijn afzonderlijke gesprekken gevoerd. Op deze wijze is een beeld ontstaan wat de samenleving vindt c.q. betrokkenen vinden van de fysieke leefomgeving van Borsele. Deze raadpleging geeft ook een beeld van wat zij verwachten van de toekomstige ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van Borsele.

De gebieds- en beleidsinventarisatie en -analyse is gericht op het in beeld krijgen van de huidige beleidsambities, de kernkwaliteiten en waarden van Borsele, de trends en ontwikkelingen en de opgaven die op de gemeente afkomen. Hiermee ontstaat een belangrijke basis c.q. bouwsteen voor het te formuleren beleid in de omgevingsvisie. De bevindingen uit deze inventarisatie en analyse zijn opgenomen in het 'De Staat van Borsele' dat nu voor u ligt. Dit document omvat daarmee de 'wat'-vraag. De hoe-, waar- en wanneervragen worden in het vervolgtraject behandeld en beantwoord. Ten behoeve van de omgevingsvisie zal daarnaast nog een ruimtelijke analyse worden uitgevoerd om de kernwaarden en kwaliteiten van Borsele te bepalen. Op basis hiervan zullen ook deelgebieden worden bepaald.

1.2 Doel van het document

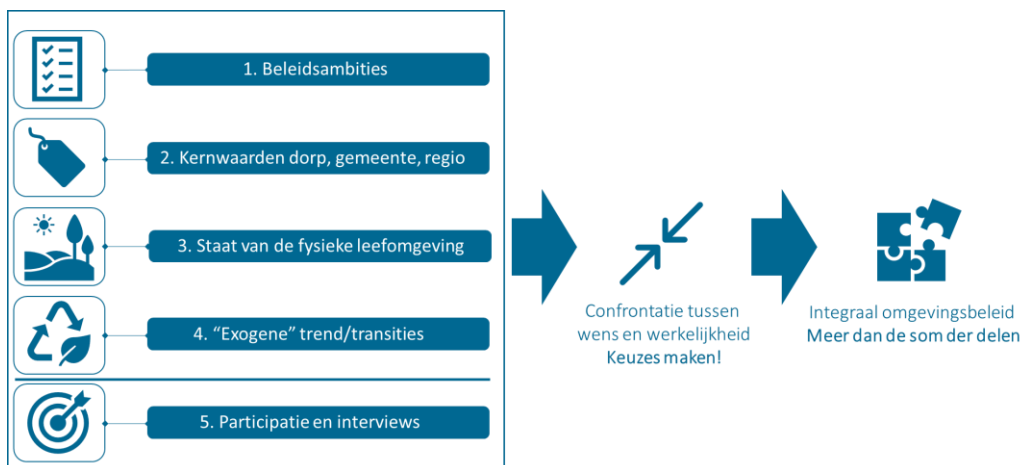
Doel van dit stuk is om zowel ambtelijk als politiek-bestuurlijk na te gaan of we de fysieke leefomgeving van Borsele, de trends, ontwikkelingen en vooral de opgaven goed en compleet in beeld hebben.

De ambtelijke consultatie heeft plaatsgevonden op 21 en 22 september 2021. Hiervoor zijn ook de ketenpartners uitgenodigd. Op 14 oktober 2021 heeft een bijeenkomst met de gemeenteraad plaatsgevonden.

De resultaten van deze sessies zijn in dit stuk verwerkt. Dit document dient daarnaast als achtergronddocument van het document 'opzet omgevingsvisie Borsele, kernkwaliteiten en opgaven' (concept, 9 maart 2022).

1.3 Aanpak en opzet

De aanpak van deze inventarisatie- en analysefase is in de onderstaande figuur weergegeven en omvat de eerste vier stappen. Hieraan worden de (maatschappelijke) opgaven toegevoegd.

Gekozen is voor een thematische benadering. In het onderstaande overzicht zijn deze thema's opgenomen en wordt aangegeven welke aspecten daarbij belicht worden.

	Thema	Aspect
1	Landbouw	Grondgebruik Werkgelegenheid
2	Infrastructuur en mobiliteit	Bereikbaarheid (auto, ov, fiets) Modaliteitsverdeling Duurzame mobiliteit
3	Milieu	Luchtkwaliteit Geluidhinder Geurhinder Externe veiligheid
4	Energie en circulariteit	Duurzame energieopwekking Energieverbruik Circulariteit
5	Recreatie en toerisme	Aantal toeristen Omzet toerisme sector
6	Gezondheid	Gezondheidsstimulerende omgeving Kenmerken bevolking: vergrijzing, overgewicht
7	Leefbaarheid, wonen en voorzieningen	Woningaanbod Woningvraag Voorzieningenniveau
8	Werk en ondernemen	Werklocaties: bereikbaarheid, kwaliteit Arbeidspotentieel
9	Groene omgeving, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit	Beschikbaarheid en kwaliteit openbaar groen Natuurgebieden Biodiversiteit Archeologie Cultuurhistorie
10	Bodem, water en ondergrond	Oppervlaktewater Grondwater Bodemkwaliteit (bodemvervuiling)

1.4 Opbouw

De opbouw van dit document volgt de bovenstaande thematische opbouw. Per thema worden deze puntsgewijs en samengevat behandeld. De achterliggende informatie en kaarten zijn in de bijlage opgenomen. Op deze wijze is een compact en hanteerbaar document ontstaan.

2 De Staat van Borsele

2.1 Agrarische sector

De agrarische sector in Nederland staat voor een transitie van het huidige landbouwsysteem naar een duurzame en toekomstbestendige vorm. Het agrarisch landschap is één van de grote ruimtegebruikers, ook in Borsele, en daardoor hebben agrariërs een belangrijke positie als landschapsbeheerders. Het buitengebied vormt dus de plek waar verschillende functies samenkomen, zoals agrarische productie, recreatie en natuur.

Huidige beleidsambities

Regionaal beleid

- De regio 'De Bevelanden' heeft een sterke agrarische sector, mede door de aanwezigheid van enkele toonaangevende bedrijven (uiensector en fruitteelt). Verder is de 'biobased economy' in de regio in opkomst. De [Strategische Agenda De Bevelanden](#) ziet mogelijkheden om dwarsverbanden te leggen tussen deze twee sectoren en tussen de agrarische sector en toerisme. Een uitdaging is de vergrijzing en een vermindering van de wens om het agrarisch bedrijf voort te zetten bij jongere generaties.

Gemeentelijk beleid

- In de [Nota Grondbeleid \(2015\)](#) wordt benoemd dat de gemeente, indien hiertoe verzocht, een faciliterende rol op zich kan nemen bij:
 - Omschakeling, intensivering of schaalvergroting van goedlopende agrarische bedrijven. Randvoorwaarde is dat agrarische vernieuwing niet ten koste gaat van natuur-, cultuurhistorische of landschappelijke waarden.
 - Intensivering of nieuwe economische verdienmodellen bij agrarische bedrijven die er minder goed voor staan.
 - De gemeente heeft verschillende gronden in pacht. Het pachtbeleid hiervoor wordt periodiek herzien.
- De [Duurzaamheidsvisie](#) van de gemeente Borsele gaat in op vier transitielijnen. In de transitielijn 'groen en fruitig' wordt de duurzaamheid van de land- en tuinbouwsector behandeld. De doelstelling is om de complete buitenruimte groen en klimaatbestendig te maken voor al haar gebruikers. Projecten die hiervoor worden ingezet zijn de honey highway (bloemrijke grenzen van o.a. agrarische percelen) en duurzame fruitteelt.
- In de [Vooruitblik op Borsele in 2030](#) wordt de visie van de gemeente Borsele voor het jaar 2030 uiteengezet. In het jaar 2030 is er de ambitie om een energiek bedrijfsleven met voldoende werkgelegenheid te hebben in Borsele. Voor de agrarische sector worden hiervoor twee naast elkaar bestaande toekomstbeelden geschetst:
 - Verdere schaalvergroting en uitbreiding van bedrijven met andere delen van de productieketen.
 - Specialisatie en onderscheiding om een goede marktpositie te garanderen.Multifunctionaliteit van de agrarische sector is hiervoor het uitgangspunt, waarbij de agrarische sector gecombineerd wordt met natuur- en landschapsbeheer, energieproductie en recreatie.
- In de [Structuurvisie Borsele 2015-2020](#) worden verschillende beleidsuitgangspunten voor de landbouw benoemd, zoals plannen opstellen voor waterbergingsopgaven, voor drinkwater en landbouw. Ook is een gebiedsgerichte aanpak uitgewerkt voor het agrarisch gebied. Uitgangspunt van deze aanpak is optimalisatie van de agrarische functie door het faciliteren van schaalvergroting of het realiseren van aanvullende agrarische bedrijfsvormen. De inzet voor de grootschalige polders is om het karakter van het gebied te behouden en, zo mogelijk, te versterken.
- Het [Bestuursprogramma 2018-2022 'Onderweg naar morgen'](#) identificeert de agrarische sector als één van de pijlers waarop de economie van Borsele rust. Samenwerking op verschillende schaalniveaus is van belang om de agrarische positie van Borsele te behouden.

De staat van de fysieke leefomgeving

- Borsele heeft meer banen in de landbouw en industrie dan gemiddeld in Nederland. Ten opzichte van de rest van Nederland werken in de gemeente Borsele bijna 3x zoveel mensen in de agrarische sector. Het gaat vooral om familiebedrijven, de kurk waarop de gemeentelijke economie draait.
- In 2019 bedroeg het totaal aantal agrarische bedrijven 290 (in 2010 nog 353), waarvan 208 akkerbouw- en 116 fruitteeltbedrijven. In oppervlakte grondgebruik is de agrarische sector ook groot. De gemeente Borsele omvat in totaal 19.000 ha waarvan er 10.541 ha agrarisch in gebruik is. 66,3% hiervan wordt gebruikt voor akkerbouw, 15,9% voor fruitteelt.

Kernkwaliteiten en kernwaarden

- De agrarische sector vormt een belangrijke economische sector in Borsele.
- De agrarische sector heeft een belangrijke positie als landschapsbeheerder.

Trends en ontwikkelingen

- Klimaatverandering: toename van extreme weersituaties (perioden van hevige regen en droogte) vraagt om een toekomstbestendige agrarische sector.
- De komende jaren zal als gevolg van bedrijfsbeëindiging of ontbreken van opvolgers schaalvergroting blijven plaatsvinden. vereist daarbij een nieuwe invulling, deze bebouwing.
- Daarnaast kan bijvoorbeeld ruimte bieden voor andere agrarische bedrijfsvormen of multifunctioneel ruimtegebruik.
- Er is een toenemende groei van en vraag naar biologische landbouw.
- Er wordt nu al veel gebruik gemaakt van arbeidsmigranten en seizoenarbeiders. De verwachting is dat deze arbeidsbehoefte nog zal toenemen.
- Het behouden en versterken van de biodiversiteit vraagt om een duurzame en toekomstbestendige landbouw. Dit is gemeenschappelijke en grensoverschrijdende opgave.
- Landbouwvoertuigen en -machines worden steeds groter. Dit kan leiden tot een toename van conflicten tussen weggebruikers op met name smalle plattelandswegen.

Opgaven

- Verduurzaming van de landbouw.
- Voorkomen van verpaupering van vrijkomende agrarische bebouwing. Vraagt om creativiteit en een meedenkende overheid.
- Voldoende zoetwateraanbod.
- Voldoende bluswater.
- Gebiedsgerichte aanpak op basis van landschappelijke en ruimtelijk/functionele structuur.
- Huisvesting seizoenarbeiders en arbeidsmigranten.

Knelpunten en kansen:

- M.b.t. verpaupering vrijkomende agrarische bebouwing: aangeven wat wel mogelijk is, betekent meedenken en meer flexibiliteit.
- Heb aandacht voor het landbouwbeleid dat nu op rijksniveau wordt ontwikkeld (bijvoorbeeld Gemeenschappelijk Landbouw Beleid).
- Voldoende zoetwateraanbod is de belangrijkste opgave onder dit thema
- Zilte teelten is geen haalbaar alternatief vanwege onvoldoende markt vraag
- Water zal in de toekomst schaarser worden (en een item, zoals nu de levering van gas is)
- Voldoende ruimte bieden voor behoud van monumentale boerderijen (pas op voor overbodige regels bij ontwikkelingen)
- Behoefte aan een discussie in de gemeenteraad over het bestaande huisvestingsbeleid voor arbeidsmigranten
- Algemene roep om regelruimte, maar wel binnen kaders

2.2 Infrastructuur en mobiliteit

Infrastructuur en mobiliteit gaat over de afstanden die mensen afleggen met de fiets, de auto, het openbaar vervoer en te voet. Het is belangrijk dat iedereen op een veilige manier zijn of haar bestemming kan bereiken binnen een passend tijdsframe.

Huidige beleidsambities

- De bereikbaarheid van en de verkeersveiligheid in de gemeente op peil houden en, zo mogelijk, te verbeteren.

Beleidsdoelen:

- Goede bereikbaarheid van de woonkernen, bedrijven en voorzieningen.
- Verkeersveiligheid met als uiteindelijke doelstelling nul vermijdbare verkeersslachtoffers.
- Leefbaarheid van bewoners van het buitengebied en de kernen behouden/versterken.
- Een omslag maken van aanbodgericht naar vraaggericht openbaar vervoer.
- Alternatieven voor openbaar vervoer aanbieden, zoals elektrische deelauto's en -fietsen.
- Bij nieuwe ontwikkelingen in kaart brengen wat het effect is op bestaande infrastructuur.
- Verkeersluw maken van plattelandswegen.
- Ontmoedigen van sluipverkeer.
- Bevorderen van fietsverkeer en separate fietsvoorzieningen langs de gebiedsontsluitingswegen.
- Routes voor landbouw- en vrachtverkeer zo weinig mogelijk door dorpskernen.
- Inrichten van wegen gebaseerd op de basiskenmerken voor de inrichting van wegen van het CROW.
- Zorgen voor goed en toegankelijk openbaar vervoer.
- Voor duurzame mobiliteit ligt de nadruk allereerst op het slim en duurzaam gebruiken van huidige infrastructurele verbindingen; daarna wordt er pas ingezet op nieuwe infrastructuur.

Kernkwaliteiten en kernwaarden

- Goede ontsluitingsstructuur van de gemeente en bereikbaarheid en toegankelijkheid van de kernen.
- Een fijnmazig en recreatief aantrekkelijk netwerk in de Zak van Zuid-Beveland.

De staat van de fysieke leefomgeving

- Vervoersgebruik: voornamelijk auto en fiets.
- Beperkt gebruik openbaar vervoer door beperkte frequentie, lange routes die de bus aflegt en afstanden tot hoofdwegenet.
- Aandeel elektrische auto's blijft achter bij Nederlands gemiddelde.
- Daling aantal verkeersongevallen, maar nog steeds meer dan Nederlands gemiddelde (22 vs. 16 in 2019).
- Veel fietsrecreatie. Op veel smalle wegen toename van conflicten tussen verschillende gebruikers.

Trends en ontwikkelingen

- Toename van het elektrisch rijden (auto/fiets) en vraag naar oplaadfaciliteiten.
- Vervoer op maat; vraaggericht openbaar vervoer en toename deelauto's.
- Openbaar vervoer over hoofdroutes met opstapplaatsen.

Opgaven

In aanvulling op de bestaande doelen:

- Toename elektrisch rijden/waterstof kan vragen om andere inrichting van de openbare ruimte (o.a. laadfaciliteiten).
- Goede bereikbaarheid opstapplaatsen openbaar vervoer/hubs.
- De opkomst van elektrische fiets kan vragen om een andere inrichting van fietspaden/routestructuren.
- Nadenken over toekomstige invulling Tolplein.

- Het Sloegebied wordt verder ingevuld, wat gevolgen heeft voor de transportbewegingen. De inzet/ambitie van North Sea Port is om naast transport over water met name het spoor voor transport te benutten en in mindere mate via de weg en het water. Dit heeft planologische en milieukundige gevolgen voor de gemeente Borsele maar ook voor het achterland (risico's van gevaarlijke stoffentransport via het spoor in relatie tot bouwopgaven).
- Aandacht voor maatschappelijk draagvlak:
 - Geen grootschalige energievoorzieningen ontwikkelen zonder inspraak van inwoners;
 - Mede gelet op wildgroei aan typen energievoorziening.
- De toename in verscheidenheid van vervoerswijzen versus het behoud en aantrekkelijkheid van een fijnmazig en aantrekkelijk recreatief (fiets)paden netwerk.
- Strategisch vervoersplan van de provincie wordt gemist (door deze raad goedgekeurd).
- Mobiliteits- en verduurzamingsopgave vraagt om een integrale aanpak (slim combineren van oplossingen).
- Geluid transformatoren (verdeelstations) als aandachtspunt genoemd.
- Bij aantasting van de leefomgeving een fonds inrichten.
- Aandachtspunt: transport waterstof en veiligheid.

2.3 Milieu

Het milieu is een aspect de omgeving waarin we leven en is daarmee onderdeel van de fysieke leefomgeving. Sommige aspecten van het milieu kunnen ons plezier doen, terwijl andere aspecten juist als hinderlijk worden ervaren. In deze paragraaf worden drie aspecten van het milieu uitgelicht: geluid, luchtkwaliteit en geur.

- In Nederland vormen het **geluid** van burelen en wegverkeer de grootste bronnen van geluidsoverlast. Geluidsoverlast kan leiden tot slaapverstoring en/of stress, en daardoor een negatief effect hebben op de gezondheid.
- **Luchtkwaliteit** betreft de schadelijke stoffen in de lucht; en dan met name de stoffen die door activiteiten van mensen in de lucht terecht komen. De twee belangrijkste luchtverontreinigende stoffen zijn fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en stikstofdioxide (NO₂). Een slechte luchtkwaliteit heeft effecten op de gezondheid van mensen. Voor risicogroepen, zoals ouderen en mensen met astma, is een slechte luchtkwaliteit extra schadelijk, maar de levensduur van iedere Nederlander wordt ingekort door een slechte luchtkwaliteit.
- **Geuren** kunnen vrijkomen door (agrarische) bedrijvigheid en kunnen tot (ernstige) hinder leiden.

Huidige beleidsambities

- Geen uitdrukkelijk gemeentelijk beleid in aanvulling op (inter)nationale wetgeving.
- Beleid gericht op behoud van de bestaande kwaliteiten.
- Veel landelijk beleid en landelijke/Europese regelgeving. 80% wordt door regelgeving op landelijk niveau bepaald
- Vooral de Wet geluidhinder (geluid) en de Wet milieubeheer zijn van belang voor het borgen van een gezond leefklimaat t.a.v. geluidhinder en luchtkwaliteit.

Gemeentelijk beleid:

- In de **Structuurvisie** uit 2015 geeft de gemeente aan bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen overlast door geluid, geur en luchtkwaliteit zoveel mogelijk te beperken ten opzichte van milieugevoelige functies. Daarnaast stuurt de gemeente op een goede milieukwaliteit door voorafgaand aan de realisatie van nieuwe ontwikkelingen aandacht te besteden aan de effecten van de beoogde ontwikkeling op o.a. de milieukwaliteit.
- In zowel de **Structuurvisie** als het **Bestuursprogramma 2018-2022 'Op weg naar morgen'** wordt specifieke aandacht aan het Sloegebied besteed. De ambitie is om het Sloegebied zo efficiënt mogelijk te gebruiken en om de overlast voor omliggende dorpen te beperken. Daarom gaat bij

de ontwikkeling van bedrijventerrein “Sloepoort” de voorkeur van de gemeente niet uit naar een inrichting als regulier havengebonden bedrijventerrein, maar als een duurzaam ingericht “Central Gate” die past binnen het Sloerandbeleid.

Kernkwaliteiten en kernwaarden

- Goede woon- en leefomgeving vanwege zeer beperkte milieuoverlast.

De staat van de fysieke leefomgeving (zie ook kaarten bijlage)

Geluid:

- Geluidbelasting afkomstig van Sloegebied en rijks- en gebiedsontsluitingswegen.
- Sloegebied is een gezonde industrieterrein. Voor de woningen binnen de zone zijn conform de regelgeving hogere grenswaarden verleend en/of zijn voorzieningen betroffen.

Hemelhelderheid in de nacht:

- Over het algemeen is de hemelhelderheid erg goed in Borsele. Rond de haven in het westen en rond de snelweg is deze minder goed. Dit komt door de industriële bebouwing bij de haven en door de snelweg in het noorden van de gemeente.

Fijnstof (PM_{2,5} en PM₁₀):

- De fijnstofwaarden zijn overal goed, liggen ruimschoots binnen de Europese normen.

Stikstof:

- De stikstofwaarden zijn in de gehele gemeente goed, behalve rond de snelweg en de N62. Hier is deze concentratie matig met 16 tot in bepaalde gebieden 25 microgram per kubieke meter lucht. Ook richting de Westerscheldetunnel is er sprake van een hogere concentratie stikstofdioxide.

Externe veiligheid:

- De aanwezigheid van de kernenergiecentrale in Borsele brengt een externeveiligheidsrisico met zich mee voor de hele gemeente Borsele en voor (delen van) omliggende gemeenten.
- Rondom het Sloegebied is een veiligheidscontour vastgesteld.
- Verdere aandachtspunten:
 - de transportassen (bijvoorbeeld de A58) of de buisleidingen met gevaarlijke stoffen.
 - Kleine, lokale installaties (w.o. locaties in gebruik door defensie of vuurwerkopslag).
 - Verder zijn er geen noemenswaardige aandachtspunten bekend in de gemeente.

Trends en ontwikkelingen

- Toename gebruik elektrisch vervoer heeft positief effect op wegverkeerslawaai.
- Landelijke maatregelen om stikstofprobleem op te lossen kunnen effect hebben op (bedrijvigheid) in landelijk gebied (vrijkomende agrarische bedrijven, schaalvergroting, wijziging grondgebruik).
- In de bebouwde omgeving neemt de geluidsbelasting daarentegen toe door het gebruik van aircó's en warmtepompen (ondanks eisen m.b.t. geluid).
- Mogelijke toename fijnstof en stikstofconcentratie in Sloegebied door verdere invulling met bedrijvigheid.

Opgaven

- Vinden/behouden van een goede balans tussen (economische) ontwikkelingen en het behoud, alsmede de versterking van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Zorgen over effecten Sloegebied serieus nemen (bijv. effecten straling/5G).
- Nadenken over een bijdrage in een fonds bij milieubelastende (bedrijfs)ontwikkeling ten behoeve van investeringen in de fysieke leefomgeving.

Knelpunten en kansen:

- Duurzaamheidscoördinator: stimuleren duurzaamheidsinitiatieven door constante voorlichting en financiële regelingen, rekening houdende met ontwikkelingen op de markt. Verduurzaming moet meer gestimuleerd worden; meer voorlichting, adviseren en stimuleren.
- Is aanvullende sturing nodig of is de norm voldoende? (is dilemma en discussie).

- Uitgesproken wordt om niet strenger zijn dat de wettelijke normen.
- Wellicht kan de gemeente een rol spelen met het centraal aankopen van energiebesparende voorzieningen zoals bijvoorbeeld warmtepompen ('massa is kassa'; aandachtspunt: gemeente kan niet één marktpartij bevoordelen).
- Zoeken naar een goed evenwicht tussen acceptabele milieubelasting en ruimte voor economische activiteiten.

2.4 Energie en circulariteit

Klimaatverandering is een gevolg van de uitstoot van broeikasgassen. Een deel van de uitstoot van broeikasgassen is het gevolg van de vraag naar energie. De gemeente daarom voor de uitdaging van het verduurzamen van het energiesysteem.

Huidige beleidsambities

- Borsele maakt deel uit van de RES-regio Zeeland. Het [Zeeuws energieakkoord](#) en de [RES 1.0](#) zijn hierbij relevant/leidend. Het doel is om in 2045 energieneutraal te zijn.
- De Transitievisie warmte (TVW) is in voorbereiding.
- Voor de gemeente Borsele worden de volgende punten benoemd die relevant zijn voor de implementatie van de RES:
 - Het Sloegebied is aangewezen als windenergieconcentratielocatie. Het is mogelijk om hier nieuwe windturbines te realiseren en/of huidige windturbines te vervangen/vergroten.
 - Het ruimtelijk beleid voor zonneparken wordt op dit moment herzien.
- In de [Duurzaamheidsvisie](#) worden twee doelstellingen benoemd ten aanzien van elektriciteit:
 - De eigen gemeentelijke organisatie zo snel mogelijk volledig energieneutraal maken (streefdatum 2030) om een belangrijke inspiratiebron voor anderen te vormen.
 - Borsele als gemeente is, conform het Zeeuws energieakkoord, in 2045 energieneutraal. Doel circulariteit: In 2030 zijn de circulaire economie en de duurzame onderneming de norm in Borsele. Dit betekent dat duurzaam materiaalgebruik gemeengoed is; en dat (lokale) kringlopen een belangrijk uitgangspunt zijn bij gebruik en inzet van materiaal.
- In [Vooruitblik Borsele 2030](#) worden verschillende ontwikkelingen gesignaleerd, zoals:
 - De verduurzaming van alle aspecten van het leven. Een duurzame economie is in opkomst waarin circulariteit meer en meer is doorgevoerd. Nieuwe ontwikkelingen dienen een duurzaam karakter te hebben.
 - De *Structuurvisie Borsele 2015-2020* stelt 'streven naar een duurzame aanpak' als één van de centrale beleidsdoelen voor het ruimtelijk beleid van de gemeente Borsele. Er wordt ingezet op een duurzaam evenwicht tussen de huidige en toekomstige kwaliteiten van de gemeente. Hierbij wordt ruimte geboden voor (duurzame) energie.
- Het [Bestuursprogramma 'Op weg naar morgen' 2018-2022](#) benoemt dat er ingezet wordt op het beleid en doelen die in het Zeeuws Energieakkoord en de duurzaamheidsvisie gesteld zijn.

Kernkwaliteiten en kernwaarden

- Aanwezigheid/nabijheid van een goed energienetwerk en goede -infrastructuur.
- N.t.b.

De Staat van de fysieke leefomgeving

- Het gemiddeld aardgasverbruik voor zowel huur- als koopwoningen in de gemeente Borsele ging tussen 2014 en 2016 omhoog. Sinds 2016 neemt het gasverbruik geleidelijk af. Het gasverbruik voor koopwoningen ligt sterk hoger dan het gasverbruik in huurwoningen.
- Het energieverbruik laat ook een dalende trend zien tussen 2014 en 2017. Het verbruik ligt onder het Nederlands gemiddelde. Naar 2018 toe nam het energieverbruik licht toe. Het blijft echter onder het Nederlands gemiddelde.

- In Borsele wordt er duidelijk meer zonne-energie opgewekt dan in de rest van Nederland. Dit komt o.a. doordat een groter aantal huizen zonnepanelen heeft (28.4 procent in Borsele, 12.3 procent in Nederland).
- In de gemeente Borsele wordt er bovengemiddeld veel klein en grof huishoudelijk afval opgehaald. Gemiddeld wordt in Nederland 493 kilogram verzameld per persoon. In Borsele ligt het aantal kilogram op 699. Tussen 2014 en 2018 is deze hoeveelheid relatief stabiel. Van het opgehaalde klein en grof huishoudelijk afval wordt echter bovengemiddeld veel gescheiden ingezameld. In Borsele wordt 69 procent van het afval gescheiden ingezameld; in heel Nederland is dit 56 procent.

Trends en ontwikkelingen

- Toename elektriciteitsvraag: Elektrificatie van de industrie en gebouwde omgeving vragen om grote aanpassingen van het elektriciteitsnetwerk en het daarmee samenhangende ruimtebeslag.
- Toenemende maatschappelijke bewustwording voor een noodzaak van duurzame economie en samenleving, maar tegelijkertijd toenemende weerstand tegen plaatsing van windmolens en zonneparken.
- Toename transport van energie heeft veel impact op grondgebruik en landschap.
- Kernenergie (opnieuw) op agenda van energietransitie.
- Aandacht voor veiligheid bij transport waterstof.
- Zoektocht naar alternatieve bronnen.

Opgaven

- Invulling en uitvoering geven aan de energietransitie en klimaatdoelstellingen.
- Zorgvuldig omgaan en keuzes maken ten aanzien van het benodigde ruimtebeslag voor energieopwekking en -transport in relatie tot de kernkwaliteiten van Borsele.
- Warmtetransitie, van het gas af.
- Benutten van mogelijkheden van meervoudig ruimtegebruik (bijvoorbeeld zoetwaterbekkens en zonnepanelen).
- Betaalbaarheid van circulariteit ten opzichte van nieuwe materialen.
- Invulling geven aan de doelstellingen van een duurzame en circulaire economie.
- Nadenken over de mogelijkheden van waterbuffersystemen in ondergrond ten behoeve van bijv. koeling, grijze toepassingen (doorspoeling).
- Aandacht voor de rol van de burger en bedrijven, niet alleen de gemeente is aan zet; meer aandacht voor circulair ondernemen.
- Omgaan met afval in relatie tot circulariteit.
- Betaalbaarheid van circulariteit (ook bij bedrijven); inrichting economisch systeem i.r.t. circulariteit en de inzet van burgers
- Circulariteit zou nog meer terug mogen komen in de andere thema's.

Knelpunten/kansen

- De energierekening/energiearmoede.
- Hoge gasprijs als kans? (bewustwording).
- Dilemma: infrastructuur energienet: kans of knelpunt?
- Urgentie versus proces- en ontwikkeltijd.
- Concurrentie op het gebied van ruimte (ruimteclaims) en de landschapseffecten van de energietransitie.
- Gebrek arbeidskrachten om energietransitie uit te voeren.
- Continuïteit energieleverantie.

2.5 Recreatie en toerisme

Recreatie en toerisme heeft betrekking op zowel dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen en -complexen als extensieve recreatie in de vorm van wandelen, fietsen, zwemmen en sporten.

Huidige beleidsambities

Regionaal beleid: Toeristische Agenda De Bevelanden 2016-2023

Beleed voor goede marketingstrategie en een vitaal aanbod voor De Bevelanden:

- Gezamenlijke, samenhangende koers bepaald voor De Bevelanden als toeristisch-recreatief gebied. De visie van de Toeristische Agenda is dat:
 - de regio samen werkt aan een vitale sector;
 - de regio openstaat voor kansrijke concepten;
 - de ontwikkelingen moeten passen in het landschap;
 - cross-overs kansen bieden voor de regio.

Gemeentelijk beleid

- Bij recreatie is het bieden van kwaliteit het sleutelwoord, waarbij met name beleving voorop staat.
- Borsele is aantrekkelijk voor dagrecreatie zoals fietsen en wandelen. Daarbij wordt de vergrijzing als een kans gezien, omdat met name ouderen deze recreatieve activiteiten ontplooiën.
- In de [Vooruitblik Borsele 2030](#) wordt benoemd dat de gemeente in 2030 zijn recreatieve slechtweervoorzieningen, het industrie- en het Westerschelde kusttoerisme verder wil uitbouwen.
- Daarnaast wil Borsele in 2030, net als nu, aantrekkelijk zijn voor kleinschalige verblijfsrecreatie (gemeentelijke regelgeving, zie *Boekje 'Recreatief Nachverblijf'*).
- Doelen [Toeristisch recreatief actieplan 2019-2023](#):
 - Meer bekendheid genereren voor het Landschapspark Borsele onder de inwoners en gasten, zodat deze als ambassadeur voor ons Landschapspark kunnen optreden. Het stimuleren van recreatieve ontwikkelingen passend binnen het Landschapspark Borsele om zo het recreatieve product van dit gebied te versterken.
- Beleidsuitgangspunten [Structuurvisie Borsele 2015-2020](#):
 - De bekendheid van de 'Zak van Zuid-Beveland' als aantrekkelijk recreatief gebied moet worden vergroot. De nadruk ligt hierbij op het verbeteren c.q. het versterken van verblijfs- en dagrecreatieve voorzieningen.
 - Nieuwe ontwikkelingen dienen bij voorkeur aan te sluiten op de ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied. Vooral dient er aandacht te komen voor onderscheidende verblijfsrecreatie met behoud en/of versterking van de aanwezige cultuurhistorische en landschappelijke waarden.
 - De verbinding tussen de Westerschelde en het aangrenzende landschap en het toeristisch-recreatief medegebruik van de kustzone wordt verder versterkt.
 - Nieuwe voorzieningen worden veelal afgestemd op dagrecreatie. Hierbij worden activiteiten gestimuleerd die dagrecreanten (fietsers) ondersteunen, zoals een gelegenheid om iets te drinken of te overnachten. Indien voormalige agrarische bebouwing vrijkomt, kan deze worden gebruikt om dergelijke voorzieningen te realiseren. Daarnaast dient er aandacht te komen voor kleinschalige verblijfsrecreatie.
- In het [Bestuursprogramma 2018-2022 'Op weg naar morgen'](#) wordt ingezet op recreatie en toerisme in de gemeente.
 - Voor zowel eigen inwoners als toeristen van buitenaf wil de gemeente Borsele een aantrekkelijke gemeente zijn.
 - Gestreefd wordt naar het versterken van de verblijfsrecreatie in het kleinschalige cultuurlandschap.
 - Uitgangspunten zijn meerwaarde en kwalitatieve toevoegingen aan het bestaande aanbod. Daarnaast wordt er ingezet op het versterken van recreatieve routes en de aanleg van oplaadpunten voor elektrische fietsen.

Kernkwaliteiten en kernwaarden

- De Zak van Zuid-Beveland/Het Landschapspark als uniek recreatief gebied voor extensieve dagrecreatie.
- Twee grotere verblijfsrecreatieparken.

De staat van de fysieke leefomgeving

- Het aantal verblijfaccommodaties in Zeeland concentreert zich rond de kust. De toeristische druk, het aantal overnachtingen uitgezet tegen het aantal inwoners, ligt in Borsele op 8. Ter vergelijking: in de gemeente Noord-Beveland, ook onderdeel van de regio De Bevelanden, ligt de toeristische druk op 223,4.
- Twee gebieden in de gemeente Borsele hebben tussen de 1.000 en 2.500 slaappleatsen. Dit zijn Heinkenszand (recreatieterrein Stelleplas) en omgeving Baarland (Scheldeoord).
- In de Zak van Zuid-Beveland zijn enkele minicampings en B&B's gelegen.
- De gemeente Borsele is een aantrekkelijke locatie voor dagrecreatie. Het groene buitengebied biedt mogelijkheden om te wandelen en te fietsen. Vergrijzing van de bevolking wordt hiervoor als mogelijkheid gezien om meer toeristen aan te trekken.

Trends en ontwikkelingen

- Toenemende behoefte aan extensieve (dag)recreatie (wandelen, fietsen, sporten).
- De vaak smalle binnenwegen in het buitengebied worden ook gebruikt door grote landbouwvoertuigen en -machines. Dit leidt tot spanningen in het ruimtegebruik.
- Meer recreëren dicht bij huis.
- Toenemende aandacht voor belevingstoerisme (verhaal van het landschap).
- Toename van het aantal toeristen in Zeeland en daarmee ook Borsele.

Opgaven

- De balans vinden tussen het benutten van de toeristisch-recreatieve potenties van de Zak van Zuid-Beveland/het Landschapspark en het behouden van de kleinschaligheid, rust en landschappelijke waarden (versterken van de verblijfsrecreatie in het kleinschalige cultuurlandschap).
- Het vinden van een balans tussen agrarisch (grond)gebruik van het buitengebied en andere vormen van ruimtegebruik in het buitengebied alsmede het vinden van een balans tussen agrarisch gebruik en de toeristisch/recreatief gebruik van het buitengebied.
- Beter benutten (verblijfs)recreatieve potentie aan de Westerschelde kust (grotere beleving van de Westerschelde), te weten bij Hoedekenskerke, Baarland en fort Ellewoutsdijk.
- Verduurzaming van de toeristische sector.
- Dilemma: als je de kansen van het toerisme benut kan het ook een probleem worden.
- Meer inzetten op profilering als sportieve/outdoor-gemeente.
- Zoetwater problematiek, landbouw en toerisme aan elkaar koppelen. Kreekenstructuur terugbrengen voor zoet waterberging, combinatie met kanovaren.

2.6 Gezondheid

Gezondheid omvat veel verschillende aspecten. Bij dit thema wordt specifiek ingegaan op beleid dat de gemeente opgesteld heeft om de gezondheid van haar inwoners te bevorderen. De gemeente Borsele gaat hierbij uit van het begrip positieve gezondheid. Positieve gezondheid is het vermogen om aan te passen en eigen regie te voeren, en omvat daarom meer dan het ontbreken van lichamelijke klachten. Gezondheid wordt beïnvloed door leefstijl, middelengebruik, mentale klachten, etc. Beleid voor gezondheid vormt een integraal geheel om al deze verschillende aspecten aan te pakken. Daarnaast heeft gezondheid een duidelijke relatie met allerlei milieu- en klimaataspecten, zoals luchtkwaliteit, geluid, geur en hitte. Deze aspecten zijn ondergebracht bij het thema milieu.

Huidige beleidsambities

Gemeentelijk beleid

- In de [Beleidsnota sociaal domein actieplan 2020-2023](#) wordt ingegaan op positieve gezondheid. De gemeente Borsele zet voor dit thema verschillende actiepunten uiteen:
 - Terugdringen van overmatig alcohol- en middelengebruik door de afstemming met andere bestuurlijke lagen; promotie van nationale campagnes en handhaving.
 - Terugdringen van onder- en overgewicht door het faciliteren van en het onderzoeken van mogelijkheden voor het project Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).
 - Aanpakken van eenzaamheid door het opzetten van een Vrijwilligershuis; verkennen van mogelijkheden om eenzaamheid onder 75-plussers aan te pakken; en versterken van lokale samenwerkingen om ouderen meer te laten bewegen.
 - Stimuleren van een participatieve samenleving door mensen te helpen met het voorbereiden op de toekomst (levensloopbestendig wonen) en het bereiken, werven en beschermen van vrijwilligers, zoals mantelzorgers en zorgvrijwilligers.
 - Inzetten op de kwaliteit van leven van inwoners van Borsele door het integraal aanpakken van (de gevolgen van) armoede en passende ondersteuning te bieden.
 - Het ondersteunen van het dagelijks functioneren van inwoners door het specifiek benaderen en helpen van doelgroepen: mensen met dementie, mensen met psychosociale en mentale gezondheidsproblemen, mensen met een beperking, mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en statushouders.
- In de [Nota Sport en Bewegen 2016-2019](#) worden verschillende speerpunten voor het sport- en beweegbeleid benoemd.
 - Eén hiervan is 'sport, bewegen en gezondheid'. De gemeente Borsele zet zich in om deze groepen te informeren over en aan te zetten tot een gezonde(re) en actieve(re) levensstijl.
 - Ook andere speerpunten van de nota zijn bedoeld om inwoners van Borsele (meer) te laten sporten door voorlichting, activiteiten en bewegingsstimulering van doelgroepen.
- Doelen [Bestuursprogramma 2018-2022 'Op weg naar morgen'](#):
 - Uitvoeren van het actieplan 'Wonen, Zorg en Welzijn' om voldoende middelen te hebben voor kwalitatief goede voorzieningen.
 - Ondersteuning van de zwakkeren in de samenleving door het voortzetten van huidig beleid en verder in te zetten op voorkoming van eenzaamheid; en te vertrouwen op de rol van verschillende maatschappelijke organisaties en familie.
 - Ondersteuning van jeugd door te streven naar goede jeugdzorg; en aandacht besteden aan de effecten van roken, alcohol en drugsgebruik.
 - Mensen met psychische of psychosociale problematiek te ondersteunen om thuis te wonen; maar ook te pleiten voor voldoende woonruimte voor 'beschermd wonen' wanneer nodig.
- In de [Vooruitblik Borsele 2030](#) wordt opgemerkt dat er een verschuiving gaande is naar een participatiesamenleving waarin vrijwilligers een stuk zorg op zich nemen.
- Het toekomstbeeld voor 2030 '[Samen zorgen voor zorg](#)' ziet meer verweving van het vrijwilligerswerk met de zorg waarbij zorgprofessionals en vrijwilligers meer op elkaar ingespeeld zijn geraakt. Inwoners van Borsele hebben een gezonde levensstijl ontwikkeld onder eigen verantwoording, maar ook mede gestimuleerd door de gemeente. Problemen in de opvoeding worden vermeden door goede ondersteuning van ouders/verzorgers en jongeren.

- De gemeente Borsele is een **JOGG-gemeente**. JOGG staat voor jongeren op gezond gewicht. De aanpak van JOGG focust zich op verschillende omgevingen: thuis, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media. In deze omgevingen wordt gewerkt aan 6 voorwaarden: politiek-bestuurlijk draagvlak; publiek-private samenwerking; gedeeld eigenschap; verbinding preventie en zorg; communicatie en monitoring en evaluatie. De strategische doelen van de JOGG-aanpak zijn:
 - In 2025 groeien meer kinderen en jongeren op in een gezonde omgeving.
 - In 2025 hebben meer kinderen en jongeren een gezonde leefstijl.
 - In 2025 hebben we een stijging in de ontwikkeling van gezond gewicht bij kinderen gerealiseerd.

Kernkwaliteiten en kernwaarden

- Groene leefomgeving met ruimte voor beweging.
- Breed aanbod aan sportvoorzieningen.
- Sterke sociale structuren in de dorpen.

De staat van de fysieke leefomgeving

- In 2018 maakte 3,7% van de inwoners in Borsele gebruik van de basis-GGZ dan wel POH-GGZ. Dit is minder dan in de rest van Nederland (4,4%). Wel wordt er meer mantelzorg verleend in Borsele dan in de rest van Nederland (21,3% in Borsele tegenover 14,2% in Nederland). In Borsele is een forsere stijging te zien in het aantal mantelzorgers dan in de rest van Nederland (tussen 2012 en 2016 een stijging van 7,5 procentpunt in Borsele tegenover 2,2 procentpunt in heel Nederland). Er wordt evenveel gebruik gemaakt van wijkverpleging (3,4%).
- Positieve gezondheid in Borsele: 65,3% van de inwoners beweegt voldoende tegenover 63,0% gemiddeld in Nederland. In Borsele hebben dan ook minder inwoners overgewicht dan in de rest van Nederland (45,9% tegenover 48,9% in 2016).
- Beweegvriendelijke omgeving (o.b.v. Tool RIVM)
 - De lengte van de fiets- en wandelroutes draagt sterk bij aan de beweegvriendelijkheid van de leefomgeving in Borsele. Het weinige oppervlak van de sport-, speel en beweegruimte en de grote afstand tussen de voorzieningen maakt dat de bewegingsvriendelijke omgeving in Borsele licht onder het Nederlands gemiddelde scoort.
- In 2016 was 40,9% van de volwassenen (en ouderen) eenzaam in Borsele, tegenover 42,9% in heel Nederland. Dit percentage is licht gestegen ten opzichte van 2012, toen lag het percentage eenzame volwassenen op 39,8%. Wanneer er wordt gekeken naar de jeugd, dan is op te merken dat er meer jeugdhulp wordt verleend in Borsele dan in de rest van Nederland (10,9% in Borsele tegenover 10,3% in Nederland). Dit percentage is wel gedaald ten opzichte van de eerste helft van 2020 en de tweede helft van 2019 (11,3%).
- In de gemeente Borsele zitten minder jongeren in de jeugdbescherming dan in de rest van Nederland (0,8% tegenover 1,1%). Wel worden jeugdhulptrajecten in Borsele vaker voortijdig afgesloten dan in de rest van Nederland (25% tegenover 17,8%).
- De vergrijzing in Borsele is echter gemiddeld sterker dan de vergrijzing in de rest van Nederland. Dit betekent dat ook gezondheidsproblematiek behorend bij het ouder worden een steeds prominenter plek in gaat nemen in Borsele. Dit betreft chronische aandoeningen, maar ook functioneringsproblematiek (op het vlak van mobiliteit en zelfstandig wonen).

Trends en ontwikkelingen

- Blijvend aandacht voor jeugdgezondheid
- Als gevolg van de vergrijzing vormt vereenzaming van ouderen een aandachtspunt.
- Ouderen zullen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Dit vergroot de vraag naar passende/levensloopbestendige woningen.
- Toenemende behoefte aan zorgpersoneel.
- Toenemende aandacht voor de effecten van hittestress op de gezondheid (van kwetsbare groepen).
- Door vergrijzing verslechtert de algemene gezondheid van de bevolking..

Opgaven

- Leefbaarheid van de woonkernen. Aandacht voor aanwezigheid ontmoetingsplekken en inrichting openbare ruimte, domotica en robotica en een goede digitale infrastructuur.
- In het belang van behoud of het versterken van de digitale bereikbaarheid is inzet op stabiliteit en snelheid van internet belangrijk.
- Aanbod van voldoende levensloopbestendig woningen.
- Blijvende aandacht voor jeugdgezondheid en daarbij behorende faciliteiten (speel- en beweeggelegenheden) en voorlichting.
- Lastig om gezondheid te positioneren.
- Te veel gericht op positieve gezondheid en op ouderen;
- voorkeur om ook de milieuaspecten hierin mee te nemen, hetgeen de integraliteit ten goede komt

2.7

Leefbaarheid, wonen en voorzieningen

Leefbaarheid geeft aan in hoeverre een bepaald gebied geschikt is om in te wonen en te werken. In het algemeen wordt leefbaarheid door verschillende factoren bepaald zoals de woonomgeving, voorzieningen, (digitale) bereikbaarheid en sociale kenmerken. Elk mens heeft zo zijn eigen definitie van leefbaarheid. Wonen, zowel in aantal, kwaliteit als diversiteit (voor verschillende doelgroepen) en de bereikbaarheid van voorzieningen zijn belangrijk voor de vitaliteit en leefbaarheid van de dorpen.

Beleidsambities

Regionaal beleid

- Woondoelen [Woonvisie De Bevelanden 2019-2023](#) en de [Agenda Wonen in de Bevelanden 2025](#):
 - Voldoende, passend woningaanbod, voor eigen inwoners en nieuwkomers van buiten.
 - Begeleiden van de verwachte krimp op lange termijn.
 - Benutten van bestaand bebouwd gebied voor woningbouw.
 - Behoud van huidig profiel van dorpen, kernen en plaatsen.
 - Totale portefeuillestrategie voor regio De Bevelanden, inclusief nieuwbouw, verversing en verbetering.
 - Regionale prestatieafspraken met woningcorporaties.
 - Stimuleren van investeringen door particulieren, marktpartijen en financiële instellingen.

Gemeentelijk beleid

- Doelen uit [Bestuursprogramma 2018-2022 'Op weg naar morgen'](#):
 - Behoud en waar mogelijk verbetering van de eigen unieke ruimtelijke kwaliteiten van de gemeente.
 - De invoering van de Omgevingswet biedt kansen om juist voor het bovenstaande lokaal beleid te ontwikkelen. Het zoeken van draagvlak voor nieuwe ontwikkelingen kan leiden tot win-winsituaties waardoor de woon-, werk- en leefomgeving verbetert. De uitwerking van thema's als klimaatadaptatie en energietransitie kunnen van invloed zijn op het landschap en woonomgeving. De uitdaging hierbij is om het karakter van onze gemeente te behouden. De komende periode wordt ingezet op:
 - De leefbaarheid van de dorpen, waarbij door alle ontwikkelingen in en bij het industriegebied Vlissingen-Oost de Sloerand bijzondere aandacht verdient.
 - De aantrekkende woningmarkt: dit kan de verkoop van bouwkvelden de komende periode positief beïnvloeden.
 - Het stimuleren van duurzame maatregelen bij alle verbouwingen of aanpassingen aan woningen.
 - Het humaan en fatsoenlijk huisvesten van arbeidsmigranten.
 - Voldoende huurwoningen, verduurzaming van de huurvoorraad en verkoop van woningen met een bepaald energielabel.
- Streefbeeld [Vooruitblik Borsele 2030](#):
 - In 2030 sluit de kwalitatief goede woningvoorraad aan bij de behoefte op diverse vlakken (betaalbaarheid, bouwkundige staat, energetische kwaliteit en levensloopbestendigheid).

- Samen verantwoordelijk voor een aantrekkelijke woonomgeving: dorpsprofiel, erfgoedzorg, openbare ruimte en verkeersveiligheid maken hier onderdeel van uit.
- Kunst en cultuur krijgt een prominente plek in de gemeente. Dit onderdeel wordt georganiseerd door de inwoners zelf en waar nodig gefaciliteerd door de gemeente. Het wordt gekoppeld aan diverse thema's.
- Ambities [Woonvisie Borsele "groeien in kwaliteit" 2015-2019](#):
 - Woningen die kwalitatief goed aansluiten bij de behoefte van onze inwoners.
 - Passende bouwplannen die inspelen op de bevolkings- en huishoudensontwikkelingen en op de kwaliteitswensen van de consument.
 - Behouden en versterken van historische, culturele en landschappelijke kwaliteiten.
 - Een gezamenlijke koers met (markt)partijen om de aantrekkelijke en veilige woon- en leefomgeving te behouden en te versterken.
- Daarnaast benoemt zowel de [Woonvisie als de Beleidsnota huisvesting arbeidsmigranten](#) dat de huisvesting van arbeidsmigranten een actieve inzet en een structurele aanpak vraagt van de regio, omdat de huisvesting van arbeidsmigranten niet iets tijdelijks is, maar permanent is en in de toekomst zelfs zal toenemen. Arbeidsmigranten maken nu eenmaal deel uit van de samenleving en voegen hier - met name in economisch opzicht - veel aan toe.
- Beleidsuitgangspunten voor wonen [Structuurvisie Borsele 2015-2020](#):
 - Woningen worden in eerste instantie binnen bestaande dorpsgebieden gerealiseerd door middel van inbreiding en herstructurering. Daarna kan, in mindere mate én als voldaan wordt aan de Ladder voor Duurzame Verstedelijking, uitbreiding plaatsvinden.
 - In de dorpen zijn verschillende herstructuringslocaties aanwezig. Vanuit het oogpunt van leefbaarheidsverbetering//behoud in alle dorpen is het wenselijk om per kern het woningbouwprogramma en de woningbouwbehoefte op elkaar af te stemmen.
 - Bij dorpsvernieuwing (inbreiding en herstructurering) staan drie componenten centraal:
 1. Kwaliteit van de woningen en woonomgeving van de kernen.
 2. Het treffen van energetische maatregelen.
 3. Levensloopgeschikt maken van de woningen.
 - In bijzondere omstandigheden kunnen nieuwe woningen in het buitengebied worden gerealiseerd.
 - Om onnodig gebruik van Wmo-budgetten te voorkomen of inwoners te verplichten te moeten verhuizen vanwege een zorgindicatie is het noodzakelijk om het realiseren van levensloopbestendige woningen te stimuleren en deels zelf ter hand te nemen.
- Beleidsuitgangspunten voor voorzieningen [Structuurvisie Borsele 2015-2020](#):
 - Het richtpunt vanuit het bestaande beleidskader is het vormen van een samenleving met een bepaalde kwaliteit van leven, waarbij alle mensen deel kunnen uitmaken van het sociaal-maatschappelijk leven.
 - Bij het in stand houden van het voorzieningenniveau vervult de gemeente een regiefunctie. Zo zal de gemeente zich inzetten om de lokale betrokkenheid te faciliteren en te stimuleren. Hierdoor wordt de leefbaarheid vergroot.
 - Kwetsbare groepen mogen in de toekomst in Borsele niet buiten de boot vallen (de toenemende vergrijzing is hierbij een aandachtspunt). Het uitgangspunt is dat zij hun eigen verantwoordelijkheid nemen en, indien mogelijk, zo lang mogelijk zelfstandig wonen.
- Eén van de transitielijnen uit de [Duurzaamheidsvisie 2030](#) is een duurzame, biodiverse omgeving die een aantrekkelijke uitwerking heeft op recreatie en toerisme en die een prettige woon- en werkomgeving en economische waarde biedt.
- Actiepunten De [Beleidsnota sociaal domein actieplan 2020-2023](#)
 - Langer thuis wonen: met elkaar voorkomen van het ontstaan van eenzaamheid.
 - Vitale ouderen en een specifieke aanpak voor mensen met dementie (passende ondersteuning).
 - Onderzoek naar preventieve huisbezoeken.
 - Specifieke aanpak voor mensen met psychosociale en mentale gezondheidsproblemen.
 - Specifieke aanpak voor integratie statushouders.
 - Van zorgmaatschappij naar participatiemaatschappij.
 - Vroegtijdige inzet van welzijnsvoorzieningen.

- Ambitie [Detailhandelsvisie 2013](#):
 - Behoud van bestaande voorzieningen in lokaal verzorgende centra.
 - Beleid bovenlokaal verzorgende centra, in Heinkenszand en 's-Gravenpolder:
 - Een aanbod van goed functionerende en bereikbare winkelgebieden die een compleet en gevarieerd assortiment aanbieden.
 - Ruimte bieden voor schaalvergroting en/of uitbreiding van bestaande winkels.
 - Accommoderen van grootschalige aanbieders.
 - Inzetten op structuurversterkende oplossingen.
- In het dorpsvernieuwingsplan wordt ingezet op het behouden en waar mogelijk versterken van de woningvoorraad- en omgeving in de gemeente Borsele. De drie aandachtspunten van het beleid zijn:
 - De bouwtechnische staat van de woningvoorraad: Achterstallig onderhoud en een veranderende bevolkingssamenstelling waardoor de woningvoorraad niet meer aansluit op de vraag.
 - Energetische woningkwaliteit: De woningvoorraad heeft een slechte energetische kwaliteit. Door dit aan te pakken wordt gestreefd naar energiebesparing, terugdringing van CO₂-emissies, beter wooncomfort, werkgelegenheid en een verlaging van woon- en bedrijfslasten.
 - Levensloopbestendigheid: De gemeente Borsele wordt geconfronteerd met vergrijzing. Daarom is het belangrijk dat er meer levensloopbestendige woningen gerealiseerd worden.

[De staat van de fysieke leefomgeving](#)

- Het totale aantal woningen in de gemeente Borsele ligt op 9.850. Hiervan is 92,2 procent een eengezinswoning; en 7,8 procent een meergezinswoning. Een groot deel van de woningen is een koopwoning (74 procent). De rest van de woningen betreft huurwoningen zowel corporatie (20,9 procent) en overige huur (4,9 procent). Het percentage koopwoningen in de gemeente ligt bovengemiddeld hoog (74 procent in Borsele, 57,2 procent in Nederland); het percentage corporatiehuurwoningen ligt bovengemiddeld laag (20,9 procent in Borsele, 29,1 procent in Nederland).
- Woningen in de gemeente Borsele zijn ruimer dan gemiddeld (135 m² in Borsele, 115 m² in Nederland).
- De leeftijd van de woningvoorraad van de gemeente Borsele is een afspiegeling van de gemiddelde woningvoorraad van Nederland (gemiddeld bouwjaar Borsele: 1964; Nederland: 1969). In Borsele is een iets hoger percentage van de woningvoorraad gebouwd voor 1945.
- In de gemeente Borsele hebben minder woningen dan het landelijk gemiddelde een A-label. Meer woningen dan gemiddeld hebben een C-label. Dit betekent dat de woningvoorraad in de gemeente Borsele minder energiezuinig is dan de gemiddelde woningvoorraad van Nederland.
- De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in de gemeente Borsele lag in 2020 op 229.000 euro. De gemiddelde vraagprijs voor woningen was 334.000 euro. Tussen 2020 en 2021 is de WOZ-waarde licht toegenomen met 5,2 procent. Het aantal woningen dat te koop wordt aangeboden in de gemeente is de afgelopen jaren sterk afgenomen. In januari 2014 stonden 353 woningen te koop in de gemeente. In januari 2021 werden 62 woningen te koop aangeboden.

[Leefbarometer min. BZK \(link\)](#)

- De leefbaarheidssituatie in de gemeente Borsele wordt over het algemeen als goed tot zeer goed ervaren. Lokaal is de score lager. In het zuiden van de gemeente ligt de leefbaarheidsscore op voldoende. Op de aspecten woningen, bewoners, veiligheid en fysieke omgeving scoort de gemeente bovengemiddeld. Op het vlak van voorzieningen daarentegen scoort de gemeente zeer negatief. Tussen 2012 en 2018 is er echter op dit vlak een lichte verbetering te zien.
- In een groot deel van de gemeente zijn winkels niet aanwezig of zeer beperkt aanwezig.
- Inwoners van Borsele zijn vaak aangewezen op voorzieningen buiten de gemeente (bijv. voortgezet onderwijs, bioscoop, ziekenhuis, schouwburg), met name op voorzieningen in Goes.

[Kernkwaliteiten en kernwaarden](#)

- Een gevarieerd aanbod aan woonmilieus; wonen in een landelijke omgeving.
- Een goed voorzieningenniveau in de centrumkernen 's Gravenpolder en Heinkenszand.

Trends en ontwikkelingen

- De bevolking van de gemeente Borsele vergrijsd. Op de langere termijn zal dit leiden tot bevolkingskrimp. Hierop moet de woningvoorraad aangepast worden. Belangrijk is hierbij dat het voorkomen van leegstand en/ of verpaupering van gebieden.
- Daar tegenover staat dat als gevolg van COVID-19 en de spanning op de woningmarkt er een toenemende belangstelling voor woningen in Zeeland (en daarmee Borsele) is. De prognoses zullen hierop bijgesteld moeten worden.
- Het langer zelfstandig wonen vraagt om levensloopbestendige woningen en een veilige alsmede toegankelijke woonomgeving en openbare ruimte.
- De klimaatdoelstellingen vragen om verduurzaming van nieuwbouw en bestaande woningen en klimaatbestendige woonomgevingen.
- Huisvesting voor jongeren lange tijd onderbelicht; druk op woningmarkt leidt tot tekort aan betaalbare woningen voor starters.

Opgaven

- Behoud en versterken van de leefbaarheid van de kernen.
- Een toekomstbestendige woningvoorraad.
- Evenwichtig woningaanbod voor alle doelgroepen (m.n. starters).
- Flexwonen: enerzijds permanente huisvesting voor tijdelijke bewoners (bijvoorbeeld voor spoedzoekers, statushouders), anderzijds tijdelijke woningen die makkelijk verwijderd kunnen worden op het moment dan de woningvraag afneemt.
- Een klimaatbestendige woonomgeving.
- Natuurinclusief denken bij nieuwe opgaven.
- Het energieneutraal maken van woningen versus het behoud van karakteristieke bebouwing in dorpen.
- Structureel huisvesten van arbeidsmigranten.
- Nadenken over tweede woningbezit gezien de druk op de woningmarkt.
- Nadenken over de grondpolitiek.

Knelpunten/kansen

- Beter benutten van de regelgeving en waar mogelijk aanpassen
- Sterker meesturen op nieuwbouw; bouwen naar behoefte en creatieve oplossingen stimuleren.
- Onder het thema worden de jongeren gemist
- Er zijn te veel grote, dure woningen; behoefte aan kleinere woningen -> ruimte bieden voor woningsplitsing
- Laat er ruimte zijn voor creatieve ideeën om aan de woningvraag te voldoen

2.8

Werk en ondernemen

De economische sector van de gemeente Borsele wordt voornamelijk bepaald door landbouw en industrie. Daarnaast spelen andere branches een rol in de economische sector van Borsele. Voorbeelden hiervan zijn de recreatie/het toerisme en MKB bedrijven.

Beleidsambities

Regionaal beleid

- Aanbevelingen uit [Strategische Agenda de Bevelanden 2016-2026](#):
 - Samenwerking en overleg tussen de 4 O's (ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid).
 - Heldere afspraken die vastgelegd worden in programmering over o.a. de planning van bedrijventerreinen in de regio.

- Faciliteren van onderwijs en bedrijfsleven in de regio.
- Voortzetten van de (regionale) prestatieafspraken rondom werklocaties.
- Periodiek actualiseren bedrijventerreinenprogramma met als basis de nieuwe provinciale prognoses waarin concrete afspraken staan om tot vitale bedrijventerreinen met toekomstwaarde te komen.
- Vijf kernspierpunten [Economische Agenda de Bevelanden \(2016-2021\)](#)
 - Versterken samenwerking en organisatie door de 4 O's.
 - Inzetten op innovatie en vernieuwing van de traditionele sectoren in de regio. De regio stimuleert dit door het aanbestedingsbeleid; het uitzoeken van financieringsbronnen en het aanjagen van succesvolle crossovers.
 - Gerichte profilering en regiomarketing door het uitvoeren van de Toeristische agenda en het creëren van een gezamenlijke website.
 - Zorgen voor voldoende en up-to-date werklocaties door het creëren van een nieuw bedrijventerreinenprogramma.
 - Accountmanagement & acquisitie door een rodeloperaanpak. Hiervoor wordt toegewerkt naar 1 regioloket en wordt er een lijst opgesteld van top-50 van bedrijven.
- Het [Bedrijventerreinprogramma \(2017-2025\) regio de Bevelanden](#) heeft tot doel om onderling de ontwikkeling van bedrijventerreinen af te stemmen, zodat het aanbod van bedrijfsgrond aansluit op de vraag. De visie is om:
 - De vestiging van nieuwe bedrijven te concentreren op grootschalige bedrijventerreinen in de regio.
 - Maatwerk te leveren bij de uitbreiding van bestaande bedrijven.
 - Duurzaam (ver)bouwen van bedrijfsgebouwen te stimuleren.
 - Verouderde bedrijventerreinen te herstructureren of te revitaliseren.

Gemeentelijk beleid

- [Bestuursprogramma 2018-2022 'Op weg naar morgen'](#)
 - Behoud en versterking van de werkgelegenheid heeft een hoge prioriteit.
 - Efficiënt gebruik van de ruimte in het Sloegebied.
 - Voldoende bedrijfsterrein en –ruimte, o.a. door revitalisatie en invulling van vrijkomende agrarische bebouwing.
 - Samenwerking met andere Bevelandse gemeenten voor o.a. een aantrekkelijk vestigingsklimaat.
 - Economische promotie van de gemeente Borsele.
- Kernwaarde uit de [Structuurvisie Borsele 2015-2020](#): Ruimte voor bedrijvigheid die een beperkte invloed heeft op het leefmilieu en de bestaande landschappelijke kwaliteiten'.
- De volgende beleidsuitgangspunten worden aangehouden:
 - Bedrijvigheid die milieugevoelige consequenties heeft, wordt geplaatst op een bedrijventerrein. Hierbij fungeert het Sloegebied als gebied voor (zee)havenindustrie en Sloepoort als gebied waar bedrijven gerelateerd aan het Sloegebied geplaatst kunnen worden. Lokale bedrijvigheid kan een plek vinden op Noordzak (inmiddels nagenoeg vol).
 - Bedrijvigheid zonder grote consequenties voor de omgeving (categorie 1 en 2) is toegelaten in de dorpen, als ze passen bij de woonomgeving.
 - Voor Nieuwe Economische Dragere is er ruimte in het buitengebied.
 - Bij van oudsher gevestigde bedrijven die eigenlijk niet meer passen bij hun omgeving wil de gemeente meedenken om tot beperkte groei te komen of te verduurzamen.
 - Doelgericht revitaliseren van verouderde bedrijventerreinen.
 - Afstemming van de uitgifte van bedrijventerreinen gebaseerd op bedrijventerreinprogrammering De Bevelanden.
- Streefbeeld [Vooruitblik Borsele 2030](#):
 - 'Een energiek bedrijfsleven en voldoende werkgelegenheid'. Het midden- en kleinbedrijf, het haven- en industrieterrein en het Sloegebied zijn van groot belang als het op werkgelegenheid aankomt. Hierbij wordt nadrukkelijk ook de link gezocht met de regio en daarbuiten voor promotie van de gemeente en het aantrekken van personeel. De vergrijzing kan als kans gezien worden voor jongeren om te gaan werken in o.a. de zorg en de bouw.

Kernkwaliteiten en kernwaarden

- Een sterke agrarische sector en lokale bedrijvigheid.
- Sloegebied is als belangrijke werkgever.

De staat van de fysieke leefomgeving

- De gemeente kent een groot zeehaventerrein, het Sloegebied, bij enkele dorpen ligt een bedrijventerrein:
 - Heinkenszand: Noordzak en Noordland.
 - 's-Gravenpolder: Bedrijventerrein 's-Gravenpolder en Baarlandsezandweg.
 - Overige: geen bedrijven of een of meerdere solitaire bedrijven.
- De gemeente Borsele heeft in 2020 meer banen in de industrie- en landbouwsector dan gemiddeld in Nederland. Borsele heeft bijna twee keer zoveel banen in de industrie dan gemiddeld en ongeveer vier keer zoveel banen in de landbouwsector dan gemiddeld in Nederland. De hoeveelheid banen in de handelssector en de overige dienstverlening zijn ongeveer gelijk aan het gemiddelde in Nederland. In Borsele zijn met name minder banen in de collectieve en zakelijke dienstverlening.
- Het aantal banen in Borsele in de industriële en landbouwsector is tussen 2015 en 2020 in absolute zin toegenomen, dit is niet het geval in de landbouwsector. Er is een lichte afname te zien in het percentage banen in de industriële sector (van 33,1% naar 30%) en een toename te zien in het percentage banen in collectieve sector (van 16,5% naar 18%) en zakelijke dienstverlening (van 24,9% naar 26,2%). Het percentage banen in de landbouwsector in 2020 is grofweg gelijk gebleven ten opzichte van 2015 (van 10,7% naar 10,5%). Hetzelfde geldt voor de handelssector (van 12,8% naar 13,3%).
- De werkloosheid in Borsele is in 2020 licht toegenomen (van 2,3% in 2019 naar 2,6% in 2020). Het gemiddelde in Nederland is 3,8%. Het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering is echter in de afgelopen vier jaar nagenoeg gelijk gebleven met 2,1 of 2,0% van alle huishoudens in Borsele. Dit percentage is lager dan gemiddeld in Nederland. In Nederland ligt het gemiddelde aantal huishoudens met een bijstandsuitkering namelijk rond de 5,2%.

Trends en ontwikkelingen

- Het aantal vestigingen van bedrijven in Borsele neemt al enkele jaren toe (2016-2020).
- Spanning op de arbeidsmarkt; blijvende behoefte aan arbeidskrachten en arbeidsmigranten.
- Food ontwikkeling (industrialisatie/robotisering fruitteelt).
- Borsele als ontwikkelregio van de foodindustrie.

Opgaven

- Nadenken over het al dan niet uitbreiden van bestaande bedrijventerreinen en de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen.
- Faciliteren bestaande bedrijvigheid.
- Goede balans tussen bedrijvigheid en een veilige en gezonde leefomgeving.
- Huisvesting voor arbeidsmigranten.
- Verduurzaming bedrijfspanden en bedrijventerreinen.
- De triple helix vanuit de Bevelandse strategische economische visie betrekken

Knelpunten/kansen:

- Aanbod hoogwaardig personeel (knelpunt)
- Revitalisatie van bedrijventerreinen
- Aanbod personeel incl. huisvesting, opleiding/onderwijs

2.9 Groene omgeving, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit

De groene omgeving, cultuurhistorie en de ruimtelijke karakteristiek zijn belangrijke kernwaarden en bepalen in hoge mate de kwaliteiten van het Borselse grondgebied. De biodiversiteit, beeldkwaliteit en inrichting van de openbare ruimte maken deel uit van dit thema.

Beleidsambities

Gemeentelijk beleid

- In het [Landschapsbeleidsplan](#) van de gemeente Borsele wordt er een onderverdeling gemaakt in vier landschapstypen in de gemeente.
- De doelstelling van het plan is de ontwikkeling van een kwalitatief hoogwaardig landschap. De Poel en de kleinschalige polders hebben elk aparte doelstellingen voor nieuw beleid. De oudlandgebieden en de grootschalige westkant hebben gezamenlijke doelen.
 - De Poel is een open akkerbouwgebied met ganzenreservaat; gekenmerkt door het heggegebied:
 - Behoud en versterking van landschapswaarden van met name het ganzenreservaat en het heggegebied.
 - Het benaderen van de landschappelijke elementen van de Poel als één integraal geheel.
 - Het beperken van het aantal melkveehouderijen in de Poel kan het grasareaal daar weer verhogen.
 - De kleinschalige polders van de Zak van Zuid-Beveland vormen een kleinschalig polderlandschap:
 - Behoud en ontwikkeling van de natuur- en landschapswaarden die toebehoren aan de dijken, kreken en landschapselementen.
 - De ontwikkeling van een kwalitatieve ecologische hoofdstructuur.
 - Behoud en herstel van het besloten landschap met beplante dijken.
 - De oudlandgebieden van Baarland, Hoedekenskerke, Oudelande en Ellewoutsdijk:
 - Behoud en ontwikkeling van bestaande landschappelijke structuur.
 - Uitbouw van natuur- en landschapswaarden aan de Westerscheldekanal.
 - Grootschalige westkant met een meer open karakter, waar ook het Sloegebied deel van is:
 - Inpassing van nieuwe grootschalige agrarische ontwikkelingen.
 - Aantrekkelijk maken van de Sloerandzone.
- De gemeente Borsele heeft een [lijst waardevolle bomen](#). Deze lijst bestaat uit de locatie van de boom, de standplaats van de boom, de plantwijze, de boomsoort en een beoordeling van de boomwaarde aan de hand van verschillende criteria (zoals herkomst, groeivorm, cultuurhistorische en natuurwaarde).
- Voor elk van de kernen heeft de gemeente Borsele een [Groenstructuurplan](#) opgesteld; daarnaast is er een algemeen groenstructuurplan opgesteld die het algemeen beleid behandelt. In het algemene groenstructuurplan worden voor verschillende specifieke opgaven doelstellingen geformuleerd.
 - Ruimtelijke kwaliteit:
 - Behoud en vergroting van de ruimtelijke kwaliteit.
 - Betere omschrijving van, functionele toepassing en bescherming van hoofd- en nevenstructuren voor ruimtelijke kwaliteit.
 - Duurzame groeiplaatsen:
 - In kaart brengen welke knelpunten bestaan omtrent groeiplaatsen en ten minste 75 procent van deze knelpunten verbeteren.
 - Inspelen op een veranderende leefomgeving.
 - Een structurele toename van het areaal groen per dorp met waarde voor de biodiversiteit, toegespitst op de speerpunten uit het uitvoeringsprogramma biodiversiteit.
 - Een structurele afname van het verhard oppervlak ten gunste van groen oppervlak in de directe woonomgeving, zowel in de openbare ruimte als op particulier terrein.
 - Een toename van het aantal bomen in het openbaar groen in de openbare ruimte.
 - Creëren draagvlak, participatie en implementatie:

- De betrokkenheid en waardering van bewoners bij het groen in de directe woonomgeving vergroten.
- Goede implementatie groenbeleid in de praktijk; betrokkenheid buitendienst vergroten, integratie planvormingsproces verbeteren.
- Financiële beheersbaarheid:
 - De ambities en doelstellingen van het groenstructuurplan financieel mogelijk maken.
 - Inzichtelijk maken van investeringen en beheerskosten, op basis van vooraf bepaalde referentie.
- In de groenstructuurplannen per kern wordt ingegaan op de ruimtelijke uitwerking van drie ambities uit het algemene groenstructuurplan: ruimtelijke kwaliteit, biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Het [Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit \(2016\)](#) heeft als doelstelling het vergroten van de biodiversiteit in Borsele. De subdoelstellingen zijn:
 - Behalen speerpunten voor biodiversiteit.
 - Ambities en concrete maatregelen benoemen (uitvoeringsprogramma).
 - Duidelijkheid voor zowel de interne organisatie als voor externen.
 - Speerpunten vastleggen in het groenstructuurplan.
- Het doel van de [Beeldkwaliteitsnota](#) is om een bijdrage te leveren aan de dagelijkse leefomgeving, de schoonheid en de aantrekkelijkheid van de gemeente Borsele. In de nota wordt het proces voor beeldkwaliteitsadvisering uiteengezet.
- In de toekomstvisie [Vooruitblik Borsele 2030](#) wordt als streefbeeld neergezet 'samen verantwoordelijk voor een aantrekkelijke leefomgeving'. Ieder dorp heeft zijn eigen karakter en eigenheid die steeds verder wordt ontwikkeld. In het streefbeeld is het behoud van de cultuurhistorische waarde van de Zak van Zuid-Beveland een vanzelfsprekendheid. In samenwerking met verschillende maatschappelijke partijen zet de gemeente zich in voor behoud en herstel van erfgoed.
- In de [Structuurvisie Borsele 2015-2020](#) worden verschillende kernwaarden benoemd voor het meewegen van duurzaamheid in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Hieronder zijn de volgende kernwaarden opgenomen die betrekking hebben op de groene leefomgeving:
 - Ruimte voor bedrijvigheid die een beperkte invloed heeft op het leefmilieu en de bestaande landschappelijke kwaliteiten.
 - Ruimte voor en versterking van de landschappelijke en culturele waarden.
 - Het beleid voor het aspect natuur, landschap en cultuurhistorie is gericht op:
 - Het behoud en de versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten.
 - Nieuwe natuurelementen worden op zo'n manier toegevoegd dat bij water natuurvriendelijke oevers worden aangelegd en dagrecreatieve voorzieningen toegevoegd kunnen worden.
 - In het buitengebied worden cultuurhistorische (landschaps)elementen bij nieuwe ontwikkelingen ingepast, herstelt en/of versterkt.
 - Behoud van de kernkwaliteiten van de gemeenten is vanzelfsprekend; hiervoor wordt ook ingezet op samenwerking met bewoners en andere actoren.
 - Voor de herverkavelde oudlandpolders ligt er potentie om een nat binnendijks gebied te ontwikkelen. Twee algemene strategieën voor de Zak van Zuid-Beveland zijn:
 - *Inzetten op verbrede landbouw*: De kleinschaligheid van het gebied maakt schaalvergroting niet altijd wenselijk. Het is mogelijk om voor bestaande bedrijven de verbreding op te zoeken door aquacultuur, duurzame vormen van landbouw, natuurbeheer en/of agrotourisme.
 - *Terugbrengen van natuur*: Landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten zijn meebepalend voor de manier waarop ontwikkelingen uitgevoerd worden.

Kernkwaliteiten en kernwaarden

- Unieke landschapskarakteristiek met contrasten tussen de openheid en verdichting op kreekkruggen.
- Aanwezigheid van verschillende elementen met cultuurhistorische en/of erfgoedwaarde.

- Zie ook onder de staat van de fysieke leefomgeving.

De staat van de fysieke leefomgeving

- Het NatuurNetwerk Nederland is een overkoepelend netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het Zeeuwse deel van dit natuurnetwerk heet Natuurnetwerk Zeeland (NNZ). Het doel van het natuurnetwerk is het behoud en de versterking van het aantal soorten in het wild voorkomende planten en dieren.
- Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe valt voor een gedeelte binnen de gemeente Borsele. Dit is de enige zeetak in de Zeeuwse delta waar nog sprake is van een estuarium met open verbinding naar de zee. Het estuarium bestaat uit diepe en ondiepe wateren, bij eb droogvallende zand- en slikplaten en schorren. Direct langs de kust liggen o.a. de stikstofgevoelige habitattypen Schorren en zilte graslanden (buitendijks, H1330A), Slijkgrasvelden (H1320) en Zilte pionierbegroeiing (zeekraal, H1310A). De kritische depositiewaarde van deze habitattypen wordt niet overschreden. Er is geen wezenlijk stikstofprobleem in het Natura 2000-gebied (bron: PAS-gebiedsanalyse, januari 2017).

Biodiversiteit:

- Ook buiten de beschermde natuurgebieden komen (al dan niet beschermde) dier- en plantensoorten voor. De Atlas Natuurlijk Kapitaal (ANK) bevat een kaart die relatieve en absolute soortenaantallen in klassen weergeeft, waardoor relatief soortenrijke gebieden worden onderscheiden van relatief soortenarme gebieden op basis van zeven belangrijke soortgroepen. Als een gebied als relatief soortenarm gekenmerkt wordt, zegt dat niets over het wel of niet voorkomen van beschermde soorten onder de Natuurbeschermingswet.
- De gemeente Borsele kent over het algemeen een relatief hoge soortendiversiteit.

Cultuurhistorische en landschappelijke waarden:

- Door opeenvolgende periodes van landwinning en overstromingen kenmerkt het grootste deel van Zuid-Beveland zich door dijken rond polders. De bodem bestaat voornamelijk uit (zee)klei. Het areaal tedelijk gebied is beperkt in de gemeente. Het Sloegebied getuigt van economische activiteiten, maaret grootste deel van Zuid-Beveland bestaat uit agrarisch grondgebruik (landbouw en fruitteelt).
- De cultuurhistorische waarde van het kleinschalige polderlandschap van voornamelijk de Zak van Zuid-Beveland is hoog. Dit gegeven, in combinatie met de goede staat van het monumentenbestand, leidt tot de conclusie dat Borsele een hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarde kent. Deze waarde staat autonoom enigszins onder druk door ontwikkelingen (schaalvergroting in landbouw, woningbouwontwikkeling etc.), maar over het algemeen geldt dat de waarde hoog is en hoog blijft.

Trends en ontwikkelingen

- Schaalvergroting in de landbouw.
- Toenemende ruimteclaims op en in het landelijk gebied als gevolg van de energietransitie, zoetwaterbehoefte en (extensieve) recreatie.
- Bewustwording van de meerwaarde van de eigenheid van het cultuurlandschap

Opgaven

- Behoud waardevol landschap en erfgoed (Zak van Zuid-Beveland) versus ruimte bieden voor (extensieve recreatieve) ontwikkelingen.
- Behoud waardevol landschap en erfgoed (Zak van Zuid-Beveland) versus schaalvergroting
- (Groene) inpassing dorpsranden.
- Behoud en versterking biodiversiteit.

Knelpunten/kansen

- De groene rand rond het Sloegebied (aandachtspunt); dit duidelijk positioneren.
- Communicatie rondom dit soort processen en trajecten.
- Aandacht voor nieuwe functies en mogelijkheden van agrarisch vastgoed en kerkgebouwen met een verdienmodel (w.o. positie kerkensie).
- Inpassing van energie-infrastructuur.

- Positie van groene dorpsranden.
- Behouden en beschermen als een kans definiëren.

2.10 Bodem, water en ondergrond

Het thema 'bodem, water en ondergrond' heeft betrekking op klimaatadaptatie, grondgebruik en bodemkwaliteit. Klimaatadaptatie is belangrijk met het oog op het bereiken van klimaatrobustheid: het kunnen omgaan met de impact van extreme weersituaties. Het bodem- en watersysteem bieden hiervoor belangrijke randvoorwaarden. Daarnaast is het algehele gebruik van de bodem ook een belangrijk aspect binnen dit thema.

Beleidsambities

Provinciaal beleid

- In de [Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda Zeeland \(2021-2026\)](#) (vaststelling zomer 2021) worden de effecten van klimaatverandering (op Zeeland) geschetst, zoals droogte en bijbehorende zoetwatertekorten; overstromingsrisico's door een stijgende zeespiegel en wateroverlast door neerslagextremen. Acht principes leiden de Zeeuwse klimaatadaptatie; en kunnen samengevat worden in:
 - Samenwerking van overheids- en maatschappelijke actoren waarbij iedereen zijn steentje bijdraagt.
 - Klimaatadaptatie is een flexibel proces waarbij geleerd wordt van eerdere ervaringen in en buiten de regio.
 - Klimaatadaptatie wordt prominent meegenomen in beleid; en waar mogelijk wordt het gekoppeld aan andere ontwikkelingen.

Voor verschillende thema's (overstromingen, vitaal en kwetsbaar, natuur, landbouw, bebouwd gebied en recreatie) zijn opgaven en strategieën opgesteld.

- In het [Deltaplan zoetwater](#) (concept kadernota binnenkort beschikbaar) wordt in kaart gebracht op welke manier de provincie Zeeland een robuuste zoetwatervoorziening kan bereiken in het licht van klimaatverandering en verandering van de vraag.

Gemeentelijk beleid

- Ambities [Stedelijk waterplan Borsele \(2016-2022\)](#):
 - Verdere samenwerking in de (afval)waterketen.
 - Op peil houden van bestaand onderhoud met minder kosten.
 - Beperking van de consequenties van klimaatverandering.
 - Gebruiken van de ecologische mogelijkheden van waterlichamen.
 - Inzetten op verder afkoppelen.
 - Minder rioolvreemd water.

Voor verschillende aspecten van de waterketen worden specifieke doelen en acties geformuleerd:

- Het oplossen van waterkwantiteitsproblemen en het bieden van meer ruimte voor water door oplossen van afvoerproblemen naar het riool; voorlichten over de impact van klimaatverandering en inzetten op het vasthouden van water.
 - Het verbeteren van de waterkwaliteit door het vooraf bepalen en afvangen van vervuilende stoffen.
 - Het creëren van een optimale veilige inrichting van de ruimte met meervoudig watergebruik door inventarisatie van de huidige situatie (veiligheid, bluswater) en inzetten op compenserende waterberging/minder (gesloten) verharding.
 - Het oplossen van grondwaterproblemen in stedelijk gebied door het verbeteren van ontwatering; verminderen van rioolvreemd water en voorlichting over grondwateroverlast.
 - Inzetten op het afkoppelen van regenwater door water vast te houden in tuinen en het verwijderen van, onderzoeken van en voorlichten over rioolvreemd water.
 - Instandhouding van goed beheer en onderhoud van stedelijke oppervlaktewaterlichamen
- In de [Nota Archeologiebeleid](#) wordt het beleid tot de vrijstellingsgrenzen van de verplichting tot archeologisch vooronderzoek uiteengezet. De gemeente Borsele wil met de nota o.a. voldoen

aan haar wettelijke verplichting; een transparante manier van afweging nastreven en de waarde van monumenten voor het Borsels landschap erkennen en waarborgen.

- De [nota bodembeheer voor de landbodem \(2009\)](#) gaat in op de eisen voor het (her)gebruik van verschillende kwaliteitsklassen van grond.
- Als reactie op de PFAS-problematiek is de [Bodemkwaliteitskaart PFAS Bevelanden en Tholen](#) opgesteld. Vanaf 2019 is er een verplichting om de status van PFAS in de bodem te onderzoeken. Door het vaststellen van de bodemkwaliteitskaart is bij bodemverzet minder onderzoek benodigd.
- In de het beleidsplan '[Duurzaam bodembeleid gemeente Borsele](#)' wordt ingegaan op verschillende bodemaspecten, zoals bodemverontreiniging en sanering. Voor verschillende reguliere bodemthema's heeft de gemeente Borsele ambities opgesteld. Bijvoorbeeld, de gemeente streeft naar één Zeeuws bodemsysteem. Daarnaast wordt er ingezet op verschillende verbrede bodemthema's, zoals verzilting, bodemenergie en verdroging.
- In de [Duurzaamheidsvisie](#) worden verschillende lijnen uitgezet voor de verduurzaming van Borsele. In de lijn 'Groen en fruitig' worden verschillende projecten voor klimaatadaptatie uitgelicht door het bieden van meer ruimte aan water. Door het opvangen van regenwater kan in drogere perioden de zoetwatervoorziening robuuster gemaakt worden.
- Kernwaarden [Structuurvisie Borsele 2015-2020](#):
 - Ruimte voor (oppervlakte)water. Voorafgaand aan ontwikkelingen wordt in kaart gebracht wat de impact is op onder ander de bodem en water. Ook worden plannen opgesteld voor waterbergingsopgaven voor drinkwater en landbouw. Waterveiligheid wordt meerlaags benaderd. Dit betekent dat er ingezet wordt op waterkeringen; passende maatregelen vanuit de ruimtelijke ordening en crisisbeheersing.
- In het [Bestuursprogramma 2018-2022 'Op weg naar morgen'](#) wordt benoemd dat klimaatadaptatie een prominente plek op de agenda verdient.

Waterschapsbeleid

- In het [Waterbeheerplan 2016-2021](#) benoemt het Waterschap Scheldestromen als visie 'de watersystemen en afvalwaterketen worden doelmatig beheerd en zijn robuust en toekomstbestendig ingericht'. Specifieke doelen die hieraan zijn gekoppeld zijn:
 - Ernstige en langdurige wateroverlast wordt zoveel mogelijk voorkomen door het ontwerp van watersystemen.
 - Grondwaterpeilen sluiten aan bij de functie.
 - Gezond oppervlaktewater wordt nagestreefd door te zorgen voor een goede waterkwaliteit.
 - Faciliteren van een verantwoord gebruik en beheer van beschikbaar zoetwater.
 - Afvalwater wordt op een efficiënte en duurzame manier behandeld waardoor het geen bedreiging vormt voor zowel de volksgezondheid als de omgevingskwaliteit.
 - Er wordt ingezet op intensieve samenwerking met regionale partners.

De staat van de fysieke leefomgeving

- In de gemeente Borsele zijn verschillende oppervlaktewaterlichamen aanwezig met een KRW-status (KaderRichtlijn Water). De Westerschelde is zo een KRW-waterlichaam, deels gelegen in de gemeente Borsele en heeft een matige ecologische status. Verschillende oppervlaktewaterlichamen in de gemeente hebben een ontoereikende KRW-status. Dit betreft o.a. de Paardegatse Watergang.
- De gemeente Borsele heeft geen grondwaterbeschermingsgebieden en/of drinkwaterwinningen binnen haar grondgebied.
- In het zuidoostelijk deel van de gemeente Borsele, in de omgeving van Baarland, is sprake van een middelgroot risico op een overstroming met een waterlaag tussen de 2 en 5 meter. Deze overstroming heeft een kans van gebeuren van 1 op de 100.000 jaar of nog extremer.
- De gemiddeld laagste grondwaterstand in de gehele gemeente Borsele bevindt zich overwegend 1 tot 1,5 meter en 1,5 tot 2 meter onder het maaiveld. Lokaal ligt de GLG (Gemiddeld Laagste Grondwaterstand) hoger of lager. Het waterbergend vermogen van de ondergrond in de gemeente Borsele is niet hoog. Overwegend ligt het tussen de 100 en 250 mm. De combinatie van

lokaal lage grondwaterstanden in de zomer en een laag waterbergend vermogen van de ondergrond vormen uitdagingen voor het buitengebied.

- Als gevolg van klimaatverandering komen extreem warme (zomer)dagen vaker voor. Deze warmte blijft in een bebouwde omgeving gemakkelijker hangen. Dit gebeurt met name bij afwezigheid van groen, blauw en openheid. Deze warmte heeft een negatief effect op mensen, dieren en planten. In de gemeente Borsele is nauwelijks sprake van een hitte-eilandeffect. Het buitengebied warmt minder dan 0,2 graden op. De kernen in de gemeente Borsele warmen tussen de 0,2 en 0,6 graden op. Het centrum van Heinkenszand warmt meer op, tot 0,8 graden Celsius in vergelijking tot de actuele buitentemperatuur. In het Sloegebied is wel sprake van een hitte-eiland. Lokaal warmt het tot 1,4 graden Celsius op.
- Landelijk beleid stelt strikte eisen aan de bodemkwaliteit. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden voldaan aan de basisbodemkwaliteit voor de gewenste functies, Dit leidt ertoe dat bij ontwikkelingen de bodemkwaliteit enkel gelijk kan blijven indien deze voldoet aan de bodemkwaliteit voor de gewenste functie of kan verbeteren.

Kernkwaliteiten en kernwaarden

n.t.b.

Trends en ontwikkelingen

- Toenemende verzilting. In een groot deel van Borsele is dicht bij het maaiveld zout grondwater aanwezig. Het ligt in de lijn der verwachting dat in het licht van klimaatverandering verdere verzilting optreedt.
- Naar 2050 toe kan bij een hoog scenario voor klimaatverandering de GLG tussen de 0,1 en 0,25 meter dalen. De bodem in de gemeente Borsele heeft een beperkt waterbergend vermogen. Hierdoor speelt er in het licht van klimaatverandering een risico op droogte.
- Met het oog op klimaatverandering en daarbij horende weersextremen en stijging van de zeewaterspiegel staat de gemeente Borsele ook voor uitdagingen op het vlak van wateroverlast. De kans op overstromingen door water uit de oppervlaktewaterlichamen of wateroverlast door weersextremen die tot regenval leiden nemen toe. Beleidsmatig wordt ingezet op het waterrobuust maken van om de gemeente Borsele in de toekomst.
- Toenemende (ruimte)claims op de ondergrond door energietransitie en klimaatopgaven.

Opgaven

- Aandacht voor de oppervlaktewaterkwaliteit.
- Klimaat- en toekomstbestendig ontwikkelen en beheren.
- Duurzaam bodemgebruik in het kader van klimaatadaptatie, een gezond milieu en de landschappelijke identiteit.
- Overleg en samenwerking omliggende regio is een aandachtspunt.
- Beschikbaarheid zoetwater als knelpunt specifiek benoemen.

3 Concluderend

Op basis van het geanalyseerde beleid en de staat van de fysieke leefomgeving van Borsele en de te verwachten trends en ontwikkelingen wordt hieronder een eerste inschatting gegeven van de thema's waarop een positieve trend dan wel negatieve trend optreedt. Dit geeft inzicht in mogelijke beleidsinspanningen/acties die nodig zijn om de geformuleerde (huidige) beleidsdoelen te halen en daarmee het al dan niet maken van (nieuwe) strategische keuzes in de omgevingsvisie.

Thema's waar een positieve trend voor verwacht wordt of geen urgente verandering optreedt

Er is een aantal onderdelen waar de verwachting van de toekomstige situatie (overwegend) positiever is dan de huidige situatie. Dit geldt voor de volgende kernwaarden:

- **Milieu:** De gemeente Borsele is over het algemeen een gemeente met een lage milieudruk door geluidhinder, luchtkwaliteit, geur of externe veiligheid. De situatie kan in de toekomst verder verslechteren, maar dit vraagt niet om strategische bijsturing in de omgevingsvisie.
- **Duurzaamheid:** In de recente jaren is een toename te zien in het belang dat gehecht wordt aan verschillende aspecten van duurzaamheid en de naleving van regels/ambities bij die aspecten, zoals het scheiden van afval en een afname in het energiegebruik. De verwachting is dat de ontwikkeling van duurzaamheid zich autonoom verder doorzet met als inzet energieneutraliteit in 2045, maar dat hiervoor nog een forse inspanning vanuit de overheid, bedrijfsleven en inwoners nodig is.
- **Recreatie en toerisme:** Door de gemeente wordt, in samenwerking met de andere Bevelandse gemeenten, ingezet op het stimuleren van dagtoerisme. De gemeente zelf zet in op het stimuleren van recreatie en toerisme door de ontwikkeling van het Landschapspark. Het toerisme in Zeeland groeit. Prognoses van NBTC Holland Marketing (2018) voorspellen een groei van toerisme in met ongeveer 50 procent in de periode tot circa 2030. De ontwikkeling van toerisme in Borsele is afhankelijk van de mate waarin Borsele hierop kan inspringen en meeliften.
- **Werk en ondernemen:** Het aantal bedrijfsvestigingen neemt toe en naar verwachting daarmee de arbeidsbehoefte en woningbehoefte(?).
- **Ruimtelijke kwaliteit:** Voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarde van de gemeente Borsele geldt dat deze min of meer gelijk zal blijven. Er spelen weliswaar nieuwe uitdagingen vanwege de toenemende druk en claims op de ruimte, maar deze lijken voorsnog niet te vragen om bijstellingen van strategische keuze in de omgevingsvisie.

Aspecten waar een negatieve trend voor verwacht wordt of meer actie benodigd is om de beleidsdoelen te halen

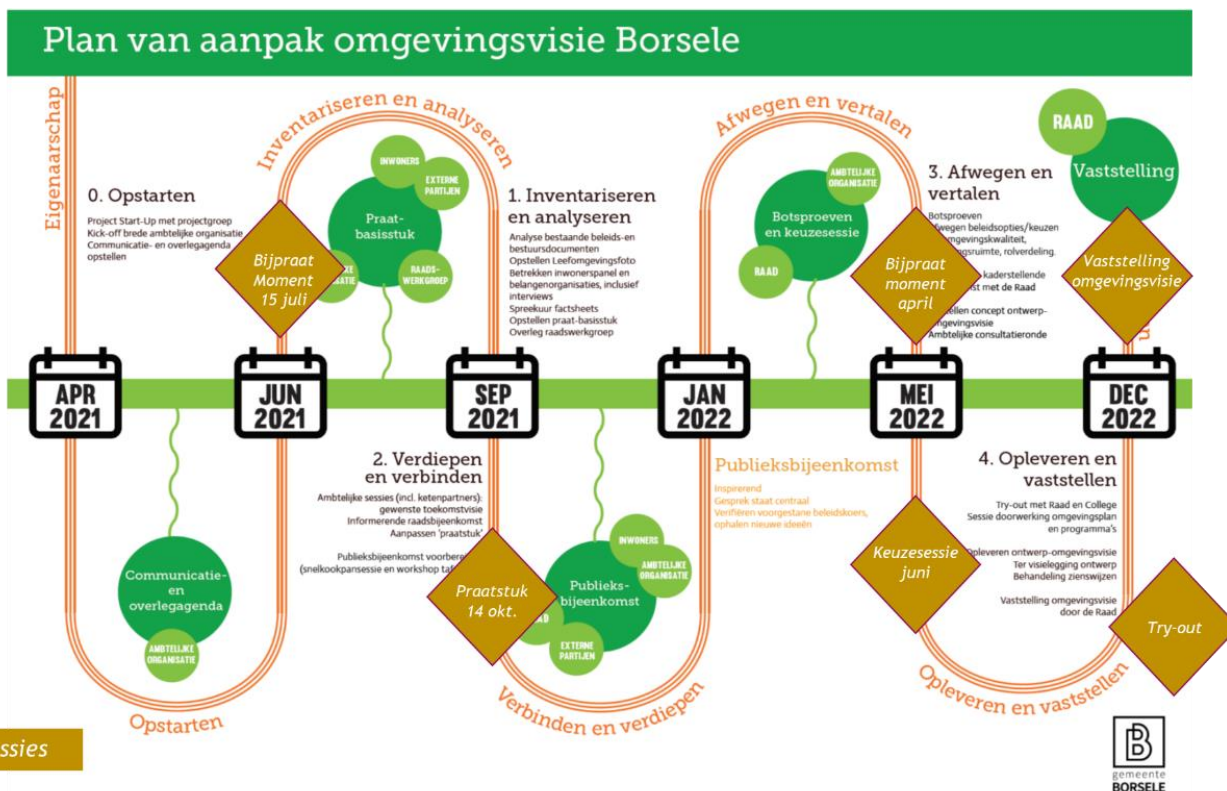
- **Agrarische sector:** Voor de toekomst is het belangrijk om te kijken naar landbouw die inspeelt op de klimaatverandering, daar er steeds meer extreme weersituaties (perioden van hevige regen en droogte) zullen voorkomen. Dit geldt zowel voor de fruitteelt als voor de akkerbouw. Andere opgave voor de agrarische sector gaan over schaalvergroting, vrijkomende agrarische bebouwing, technologische veranderingen met impact op bodemkwaliteit.
- **Gezondheid:** In de toekomst is het belangrijk dat de gemeente zich in blijft zetten tegen eenzaamheid. De verwachting is dat het eenzaamheidscijfer blijft stijgen, ook in het licht van vergrijzing. Hoewel de gemeente Borsele beter scoort op eenzaamheid dan de rest van Nederland, is het belangrijk om hier blijvend aandacht aan te besteden. Een trend is zichtbaar naar bovengemiddelde vergrijzing van de bevolking van Borsele. Door vergrijzing verslechtert de algemene gezondheid van de bevolking. Hierbij kan gedacht worden aan chronische ziekten en functioneringsproblematiek.

Uit de cijfers valt op te maken dat de gemeente Borsele zich al veel bezighoudt met de jeugd in de vorm van jeugdzorg en reclassering. De gemeente scoort op bijna alle onderwerpen beter dan de rest van Nederland. Wel is het belangrijk om hier aandacht aan blijven te besteden.

- **Wonen:** De bevolking van de gemeente Borsele vergrijst. Hierop moet de woningvoorraad aangepast worden. Op de langere termijn zal de vergrijzing leiden tot bevolkingskrimp. Belangrijk is hierbij het voorkomen van leegstand en of verpaupering van gebieden.
- **Voorzieningen:** Niet alle dagelijkse voorzieningen zijn in alle kernen aanwezig, maar overwegend wel binnen de gemeente. De vergrijzing van de bevolking van Borsele kan leiden tot minder mobiliteit van een grote groep mensen. In toenemende mate zal het lage voorzieningenniveau hierdoor een uitdaging gaan vormen. Als de draagkracht in de gemeente Borsele voor voorzieningen door een bevolkingskrimp afneemt is dit een belangrijk aandachtspunt.
- **Groene omgeving, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit:** Op landelijk niveau is biodiversiteitsverlies een grote trend. Dit is ook in Borsele het geval. Op verschillende manieren wordt beleidsmatig ingezet op verduurzaming van het beheer van de openbare ruimte. Het is nog onvoldoende duidelijk in hoeverre dat in de toekomst zal leiden tot een halt aan de achteruitgang van de biodiversiteit binnen en buiten de natuurgebieden.
- **Bodem, water en ondergrond:** Naar 2050 toe kan bij een hoog scenario voor klimaatverandering de GLG tussen de 0,1 en 0,25 meter dalen. De bodem in de gemeente Borsele heeft een beperkt waterbergend vermogen. Hierdoor speelt er in het licht van klimaatverandering een risico op droogte.
- **Verziltting:** In Zeeland bevindt zich relatief veel chloride in het oppervlaktewater, is er een hoge kans op verziltingspieken in de zomer en bestaan er veel verschillende functies die afhankelijk zijn van zoetwater. De provincie is beperkt aangesloten op het zoetwaterhoofdsysteem en grotendeels afhankelijk van regenwater. In een groot deel van Borsele is dicht bij het maaiveld zout grondwater aanwezig. Het ligt in de lijn der verwachting dat in het licht van klimaatverandering verdere verziltting optreedt.

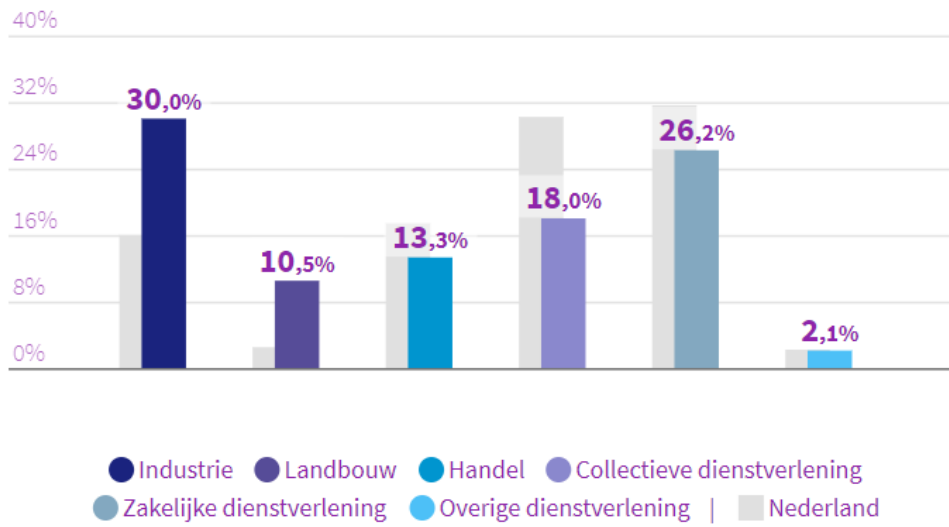
4 Vervolg

De komende periode worden de bouwstenen voor de omgevingsvisie gecompleteerd, te weten een ruimtelijke analyse ten behoeve van het bepalen van de kernwaarden en -kwaliteiten en een voorstel voor de deelgebieden. In januari 2022 vinden er publieksbijeenkomsten plaats waarin de bevindingen worden gedeeld en geverifieerd. Daarna worden de beleidsvoorstellen en de te maken keuzes aan de nieuwe gemeenteraad voorgelegd. Op basis hiervan zal de conceptomgevingsvisie worden opgesteld.

Bijlage: Themakaarten en tabellen

Agrarische sector

Banen naar sector

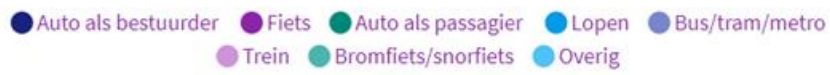
Infrastructuur en mobiliteit

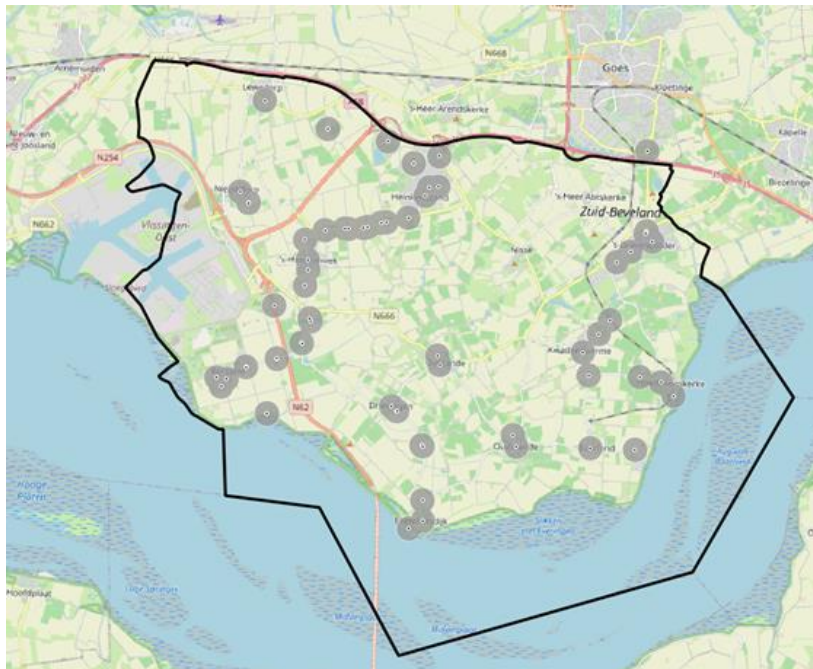
Borsele

Nederland

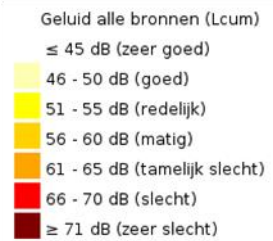
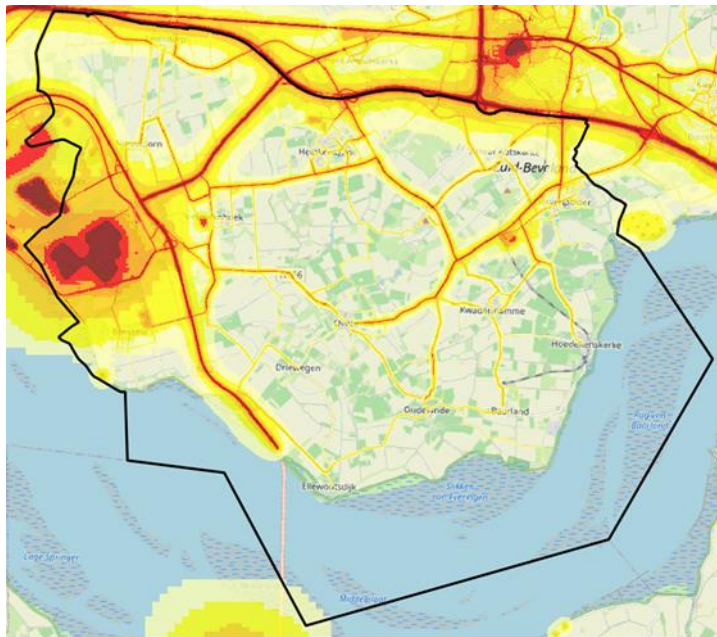

Modaliteit per verplaatsing

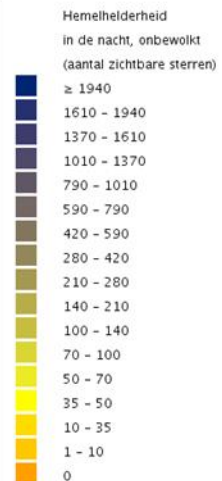
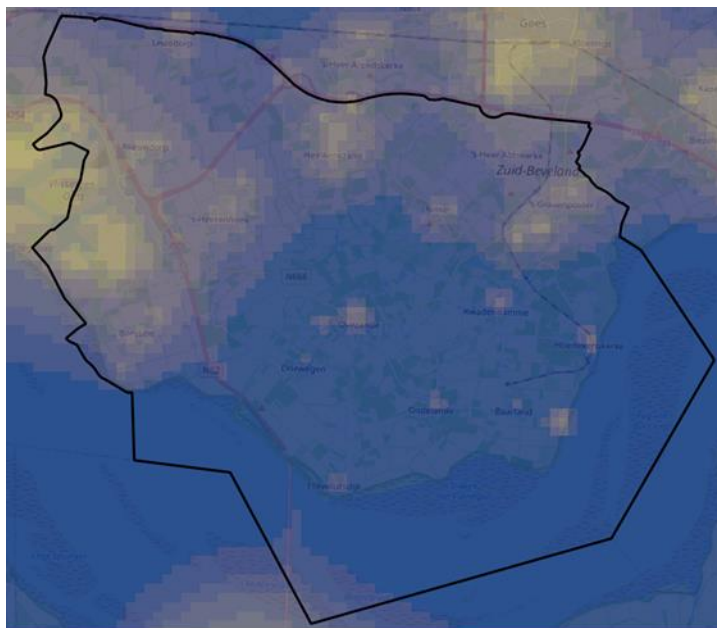

OV-bereikbaarheid

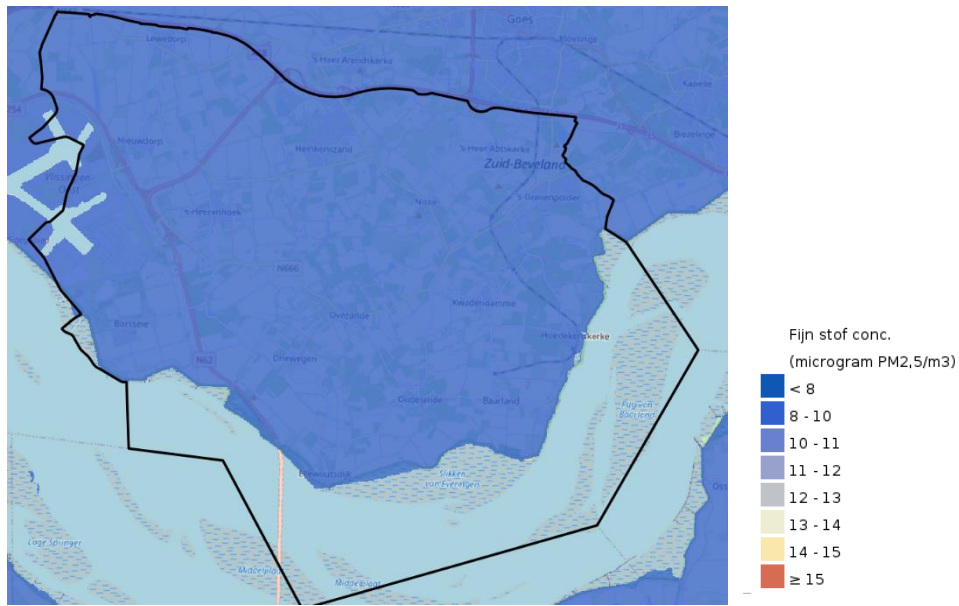
Milieu

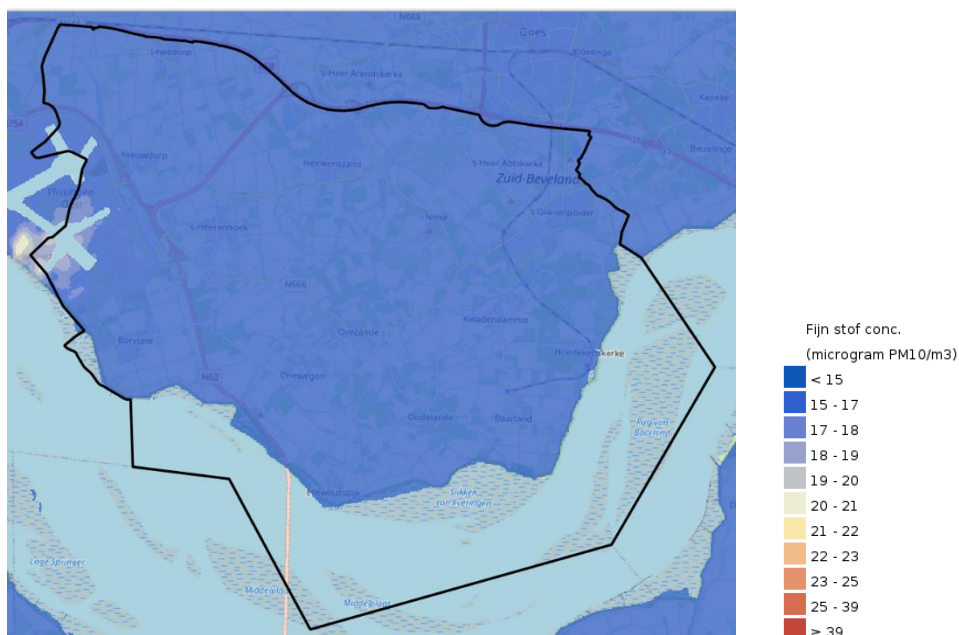
Cumulatieve geluidsbelasting alle bronnen

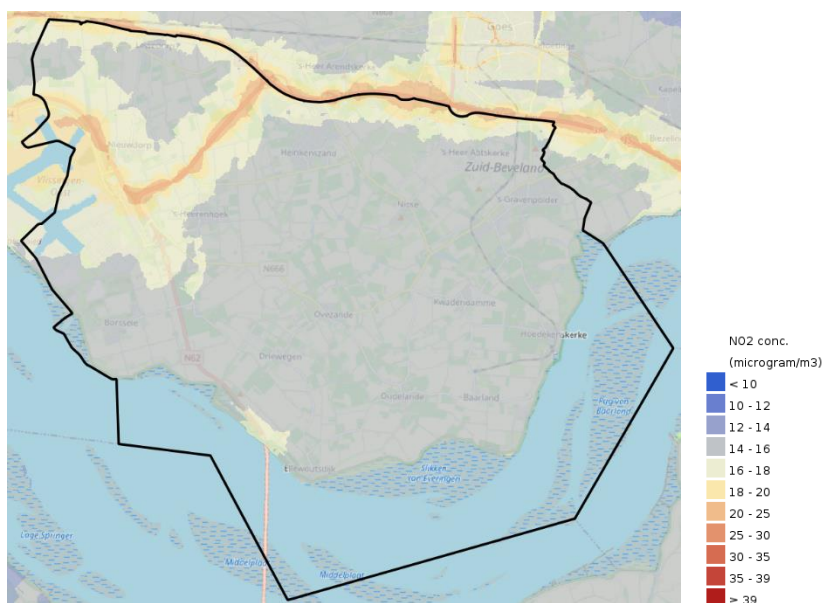
Hemelhelderheid in de nacht, onbewolkt

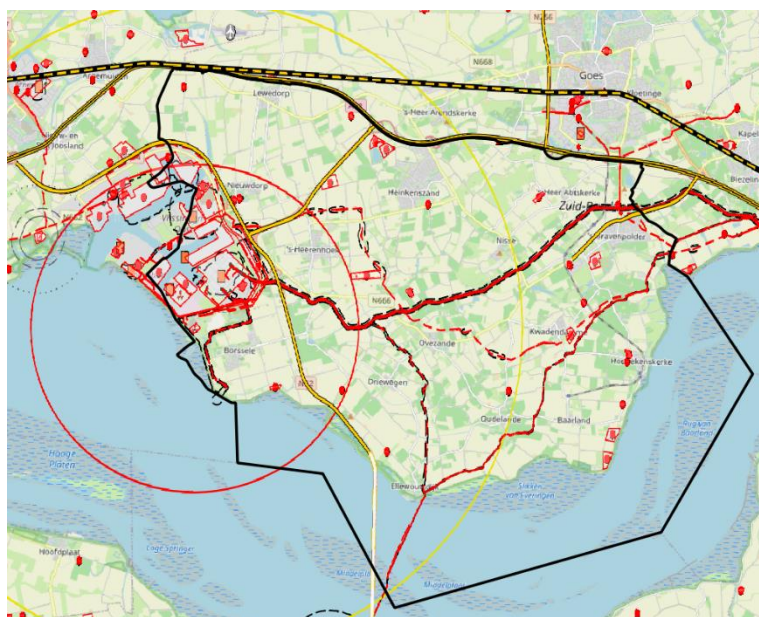
Fijnstofconcentratie (PM_{2,5})

Fijnstofconcentratie (PM₁₀)

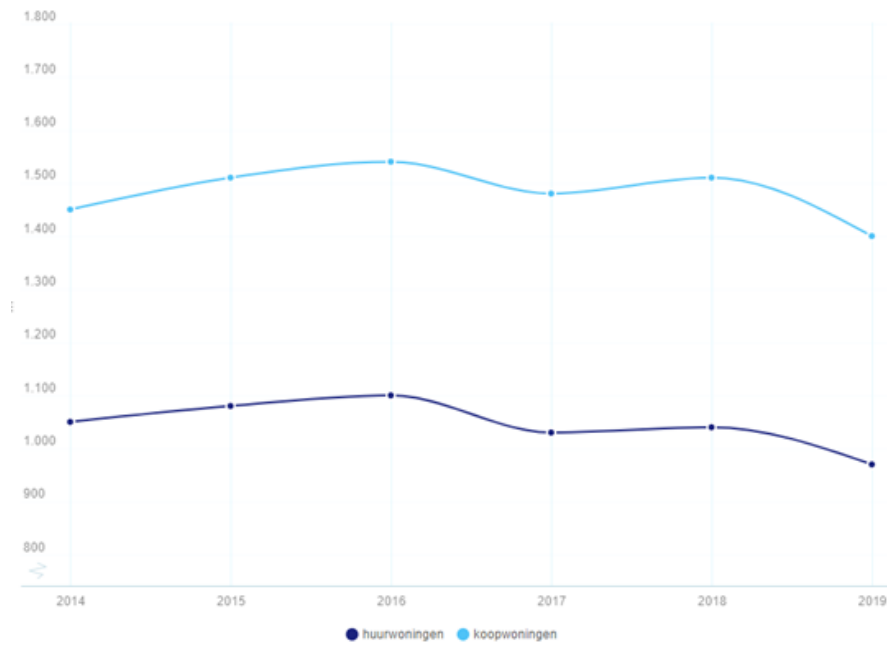

NO₂-concentratie

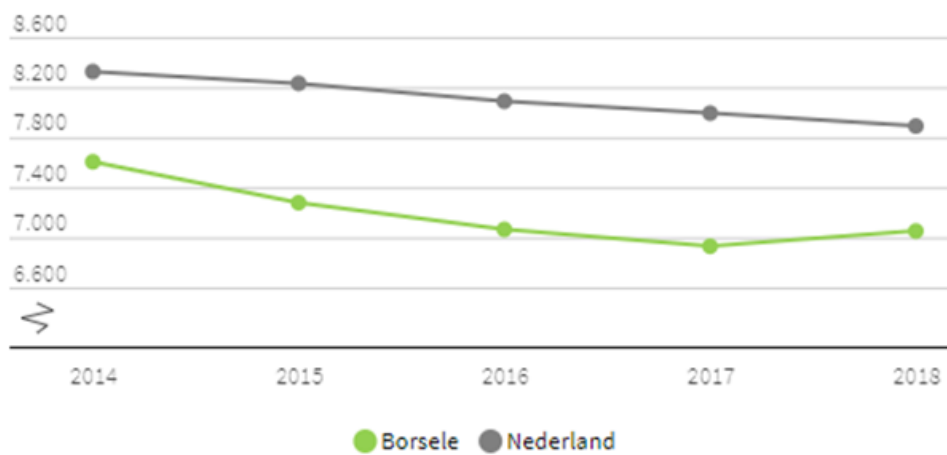

Risicokaart Borsele (Bron: risicokaart.nl, 2021)

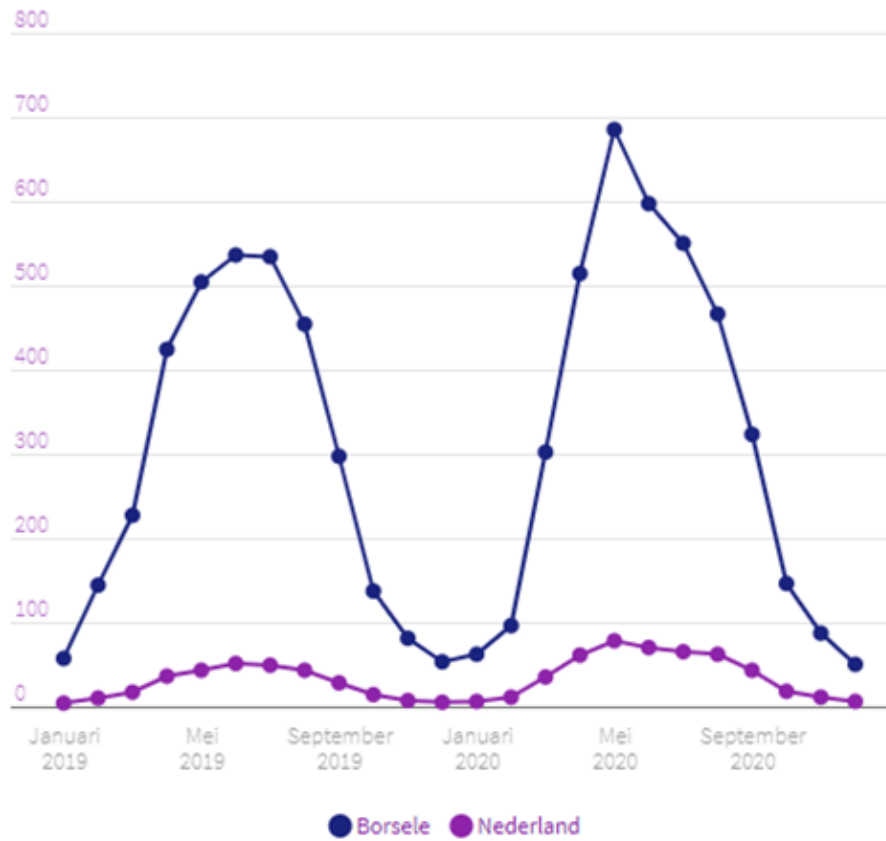
Energie en circulariteit

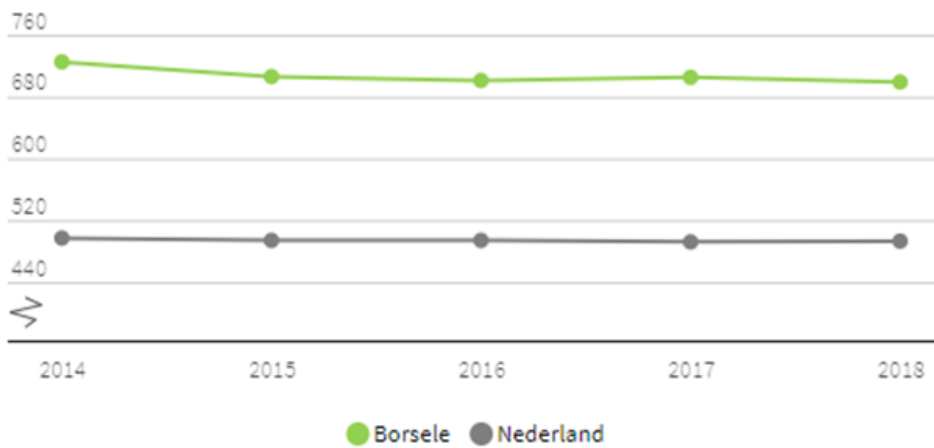
Gemiddeld gasverbruik woningen in Borsele

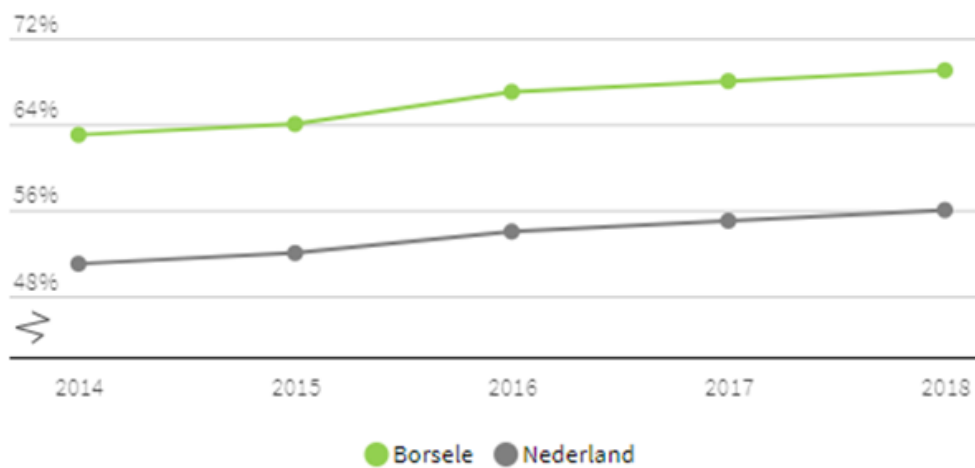
Energieverbruik (KWh/jaar/inwoner)

Opgewekte zonne-energie (KWh/inwoner)

Gemiddeld ingezameld klein en grof huishoudelijk afval (kg/inwoner)

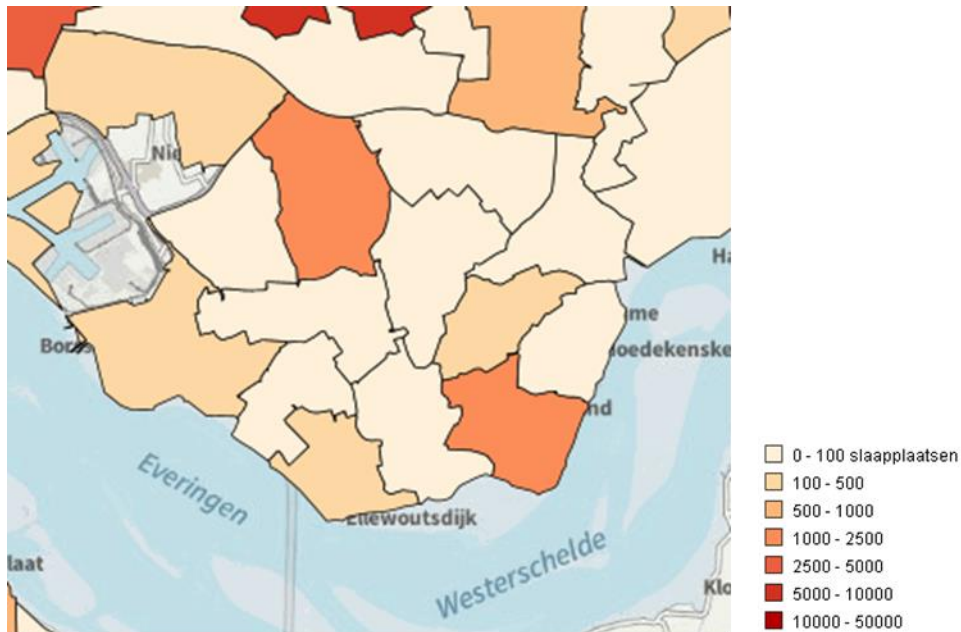

Totale hoeveelheid fijn en grof huishoudelijk afval dat wordt gescheiden (%)

Recreatie en toerisme

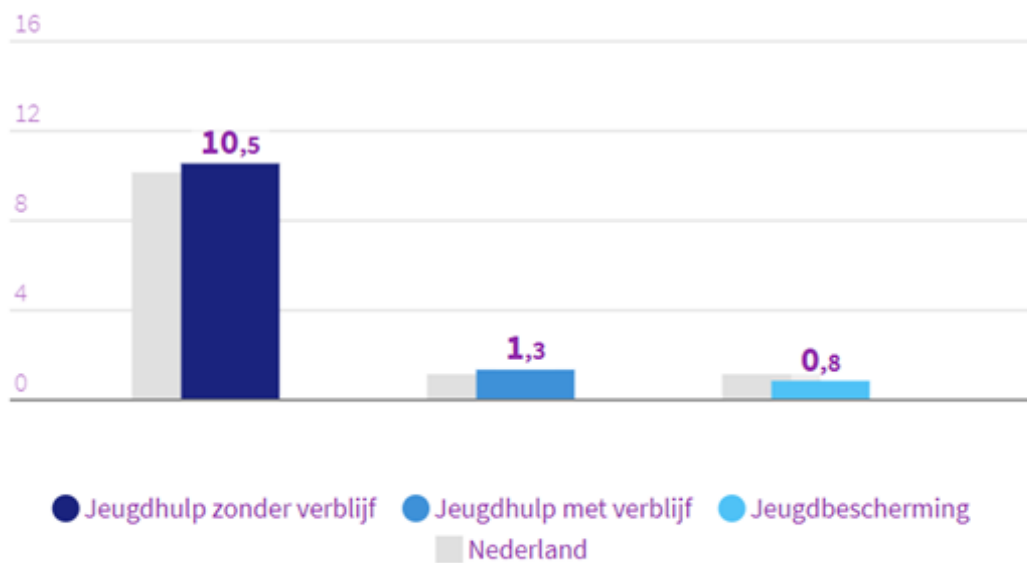

SWPT Regio De Bevelanden

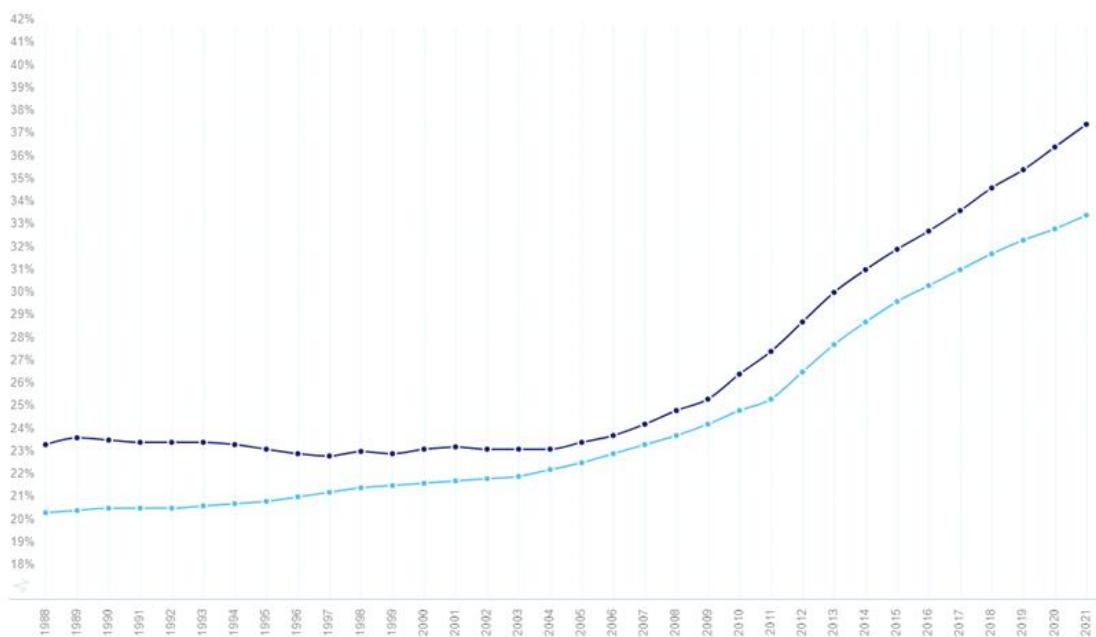

Aantal verblijfaccommodaties per woonplaats

Gezondheid

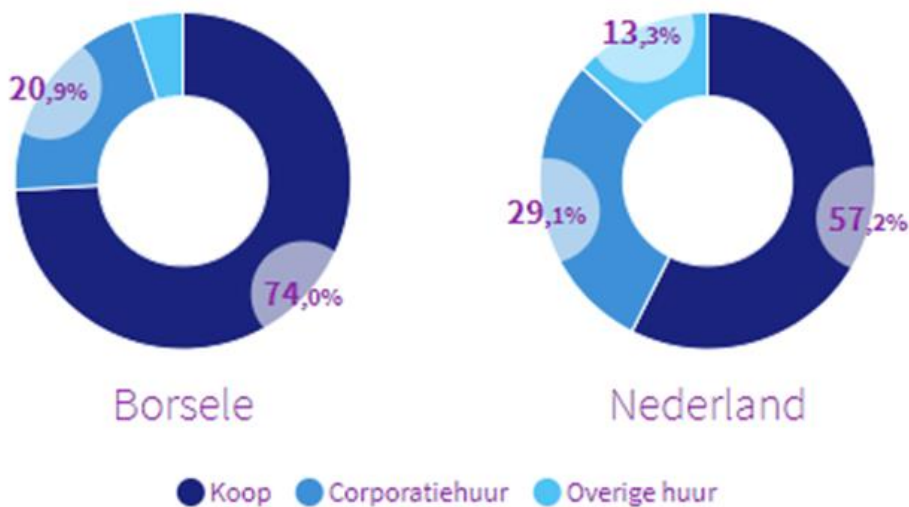

Jongeren met jeugdzorg naar soort (% jongeren tot 18 jaar)

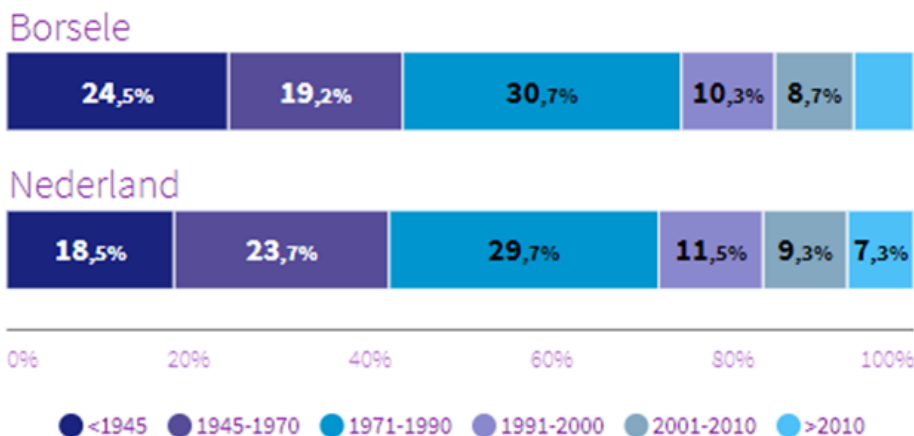

Grijze druk (65+ t.o.v. 20-64 jaar (%)) (donkerblauw = Borsele, Lichtblauw = Nederland)

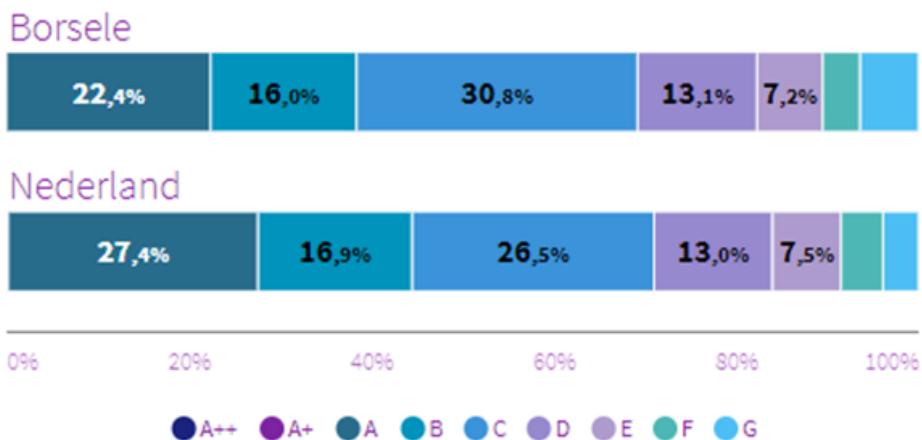
Wonen en voorzieningen

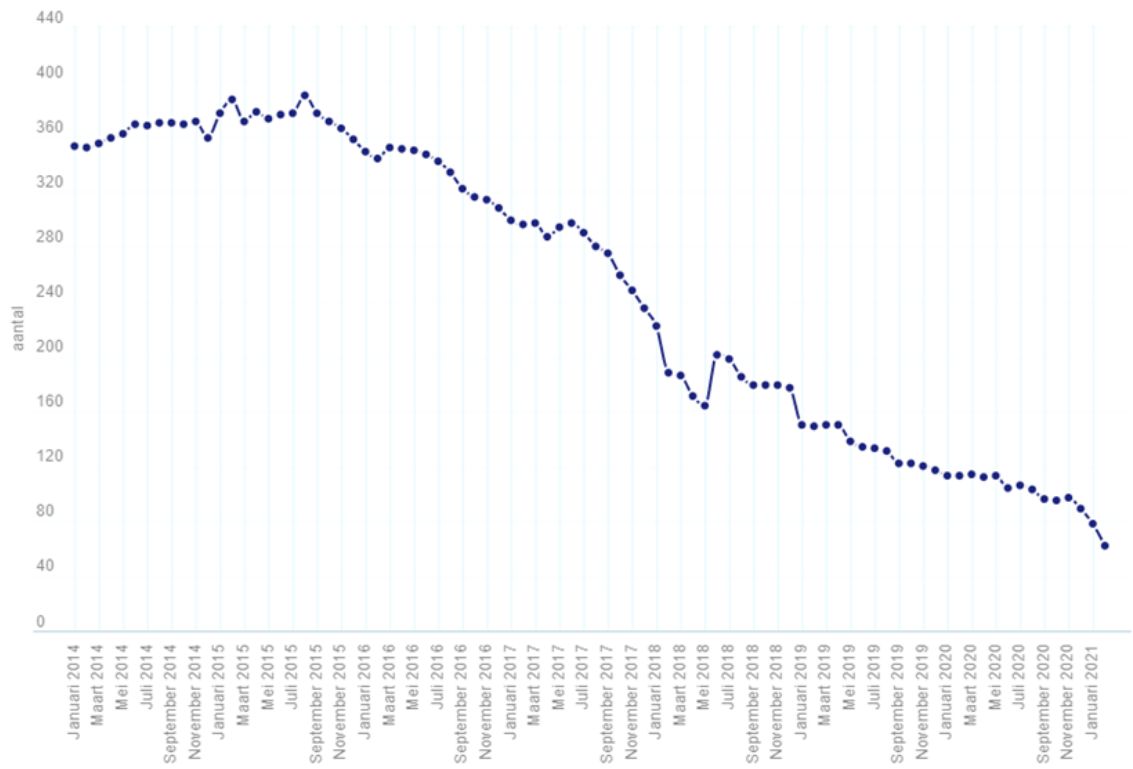
Woningen naar eigendom

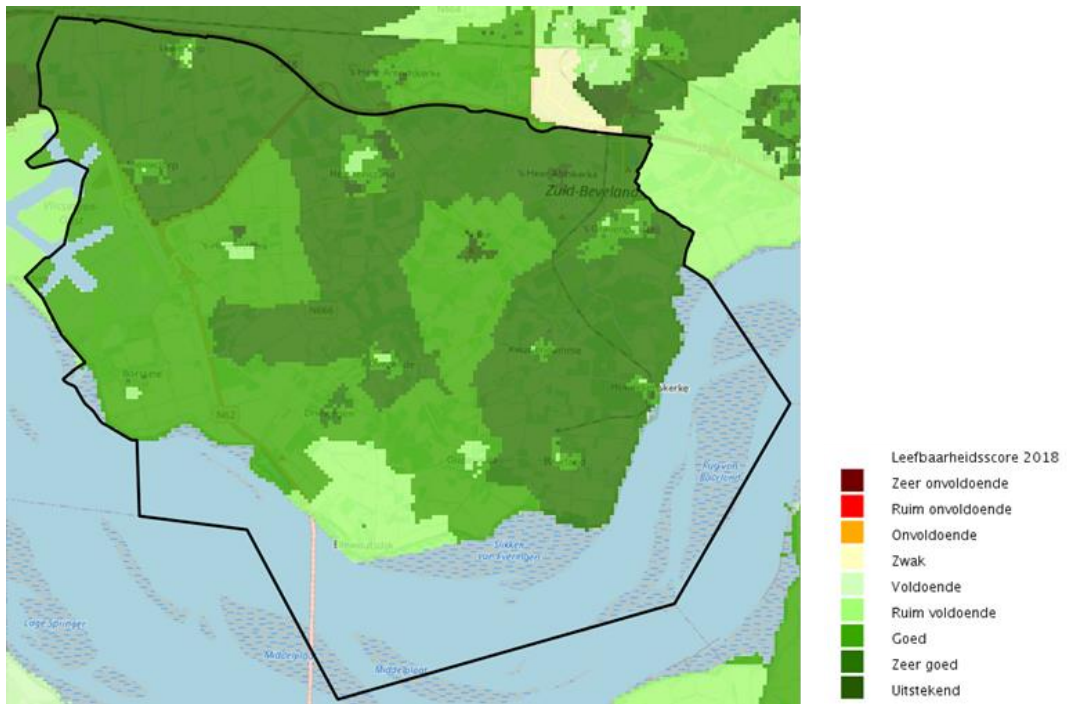
Woningen naar bouwjaar

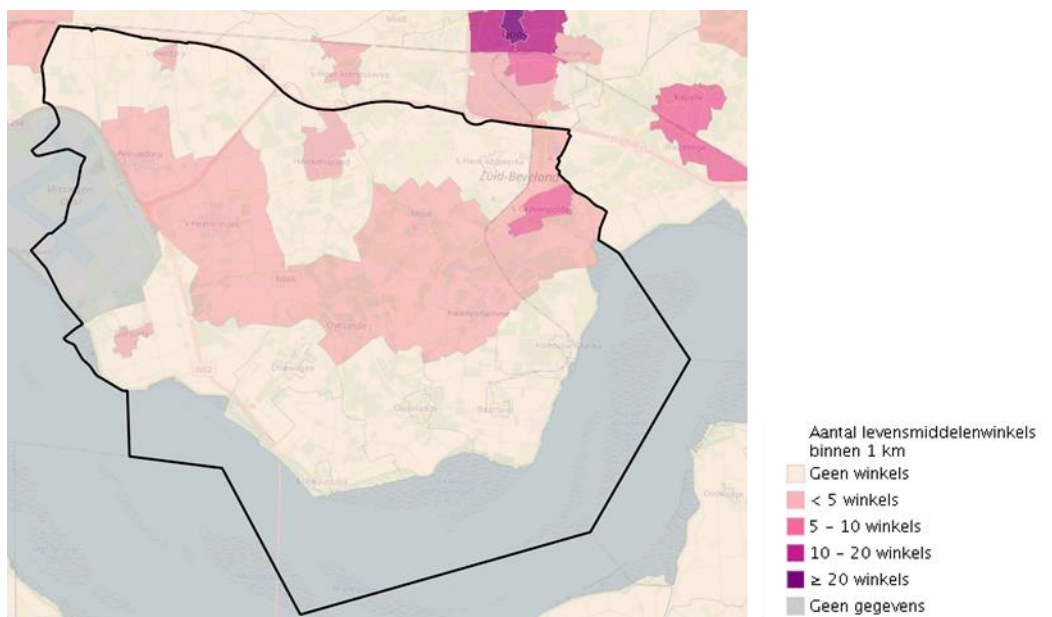
Woningen en energielabel

Aanbod koopwoningen

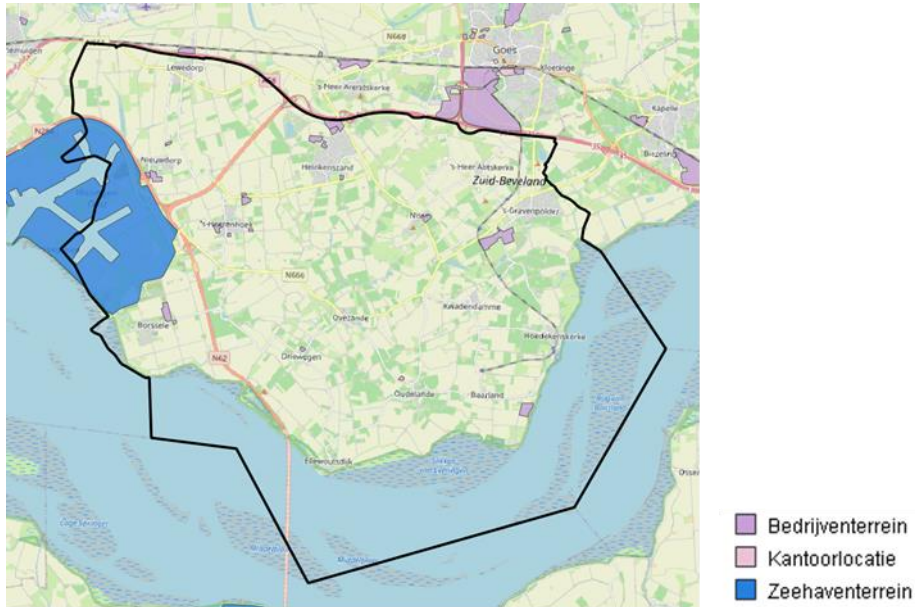

Leefbaarheidsscore 2018

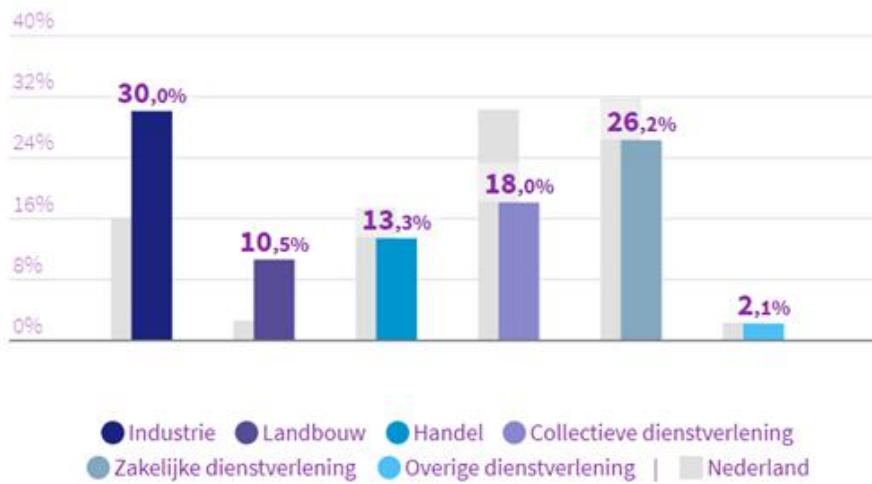

Aantal levensmiddelenwinkels binnen 1 km

Werk en ondernemen

Bedrijventerreinen

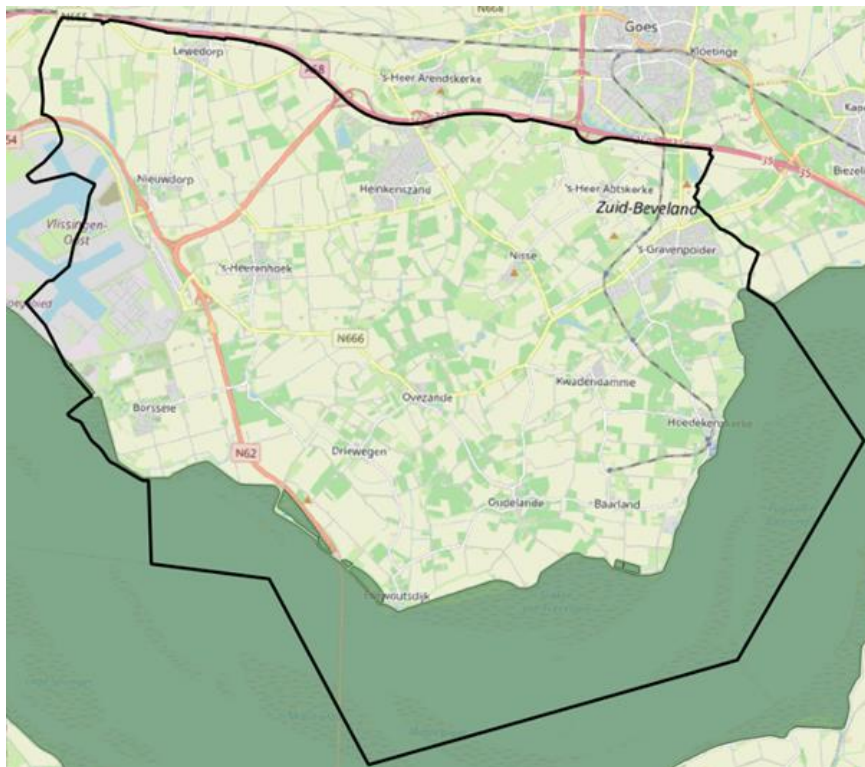

Banen naar sector in Borsele

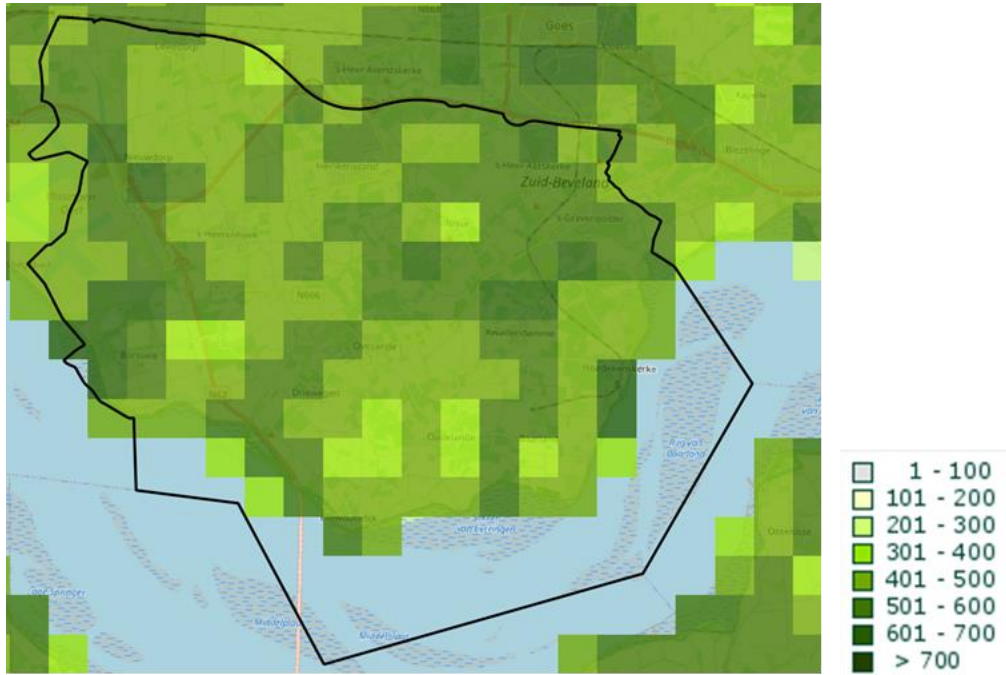
Groene omgeving, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit

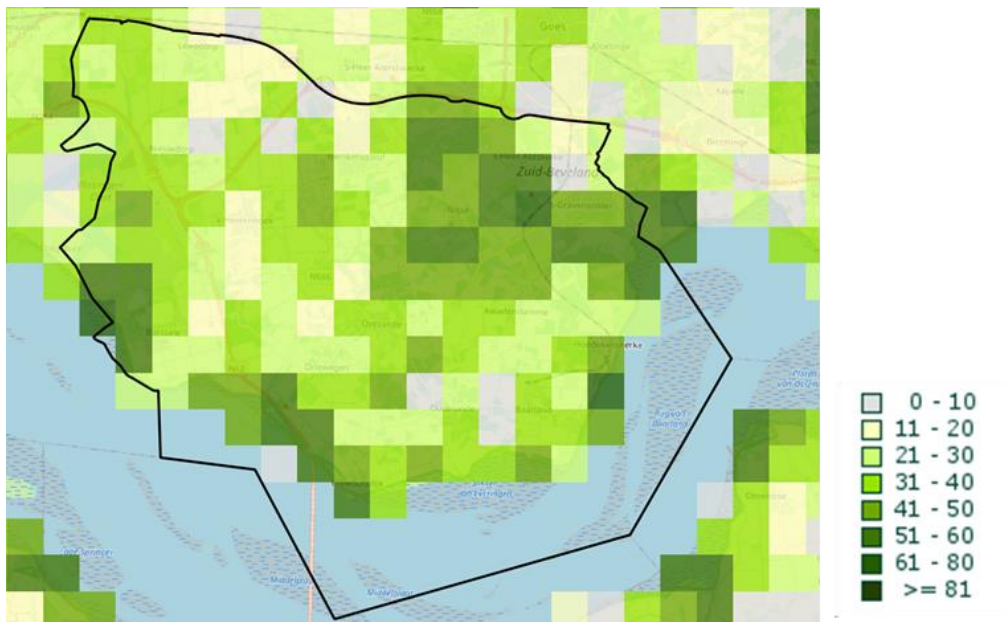
Natuur Netwerk Nederland (NNN)

Natura 2000

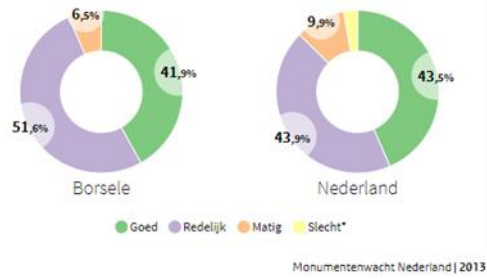

Soortendiversiteit

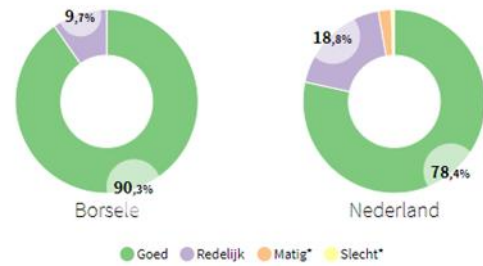

Soortendiversiteit o.b.v. Rode-lijstsoorten

Staat van het onderhoud

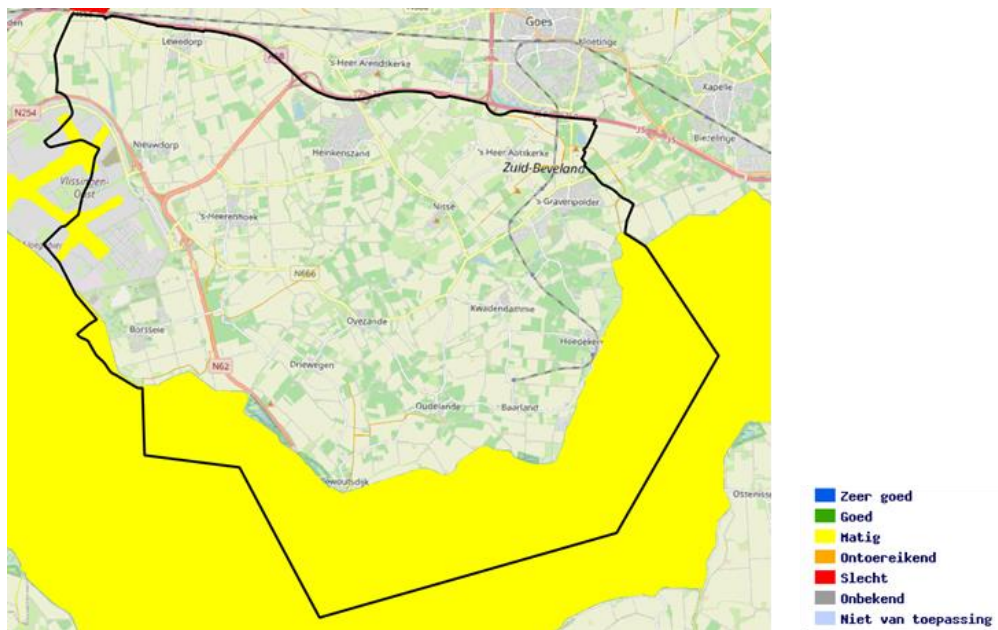

Staat van het casco

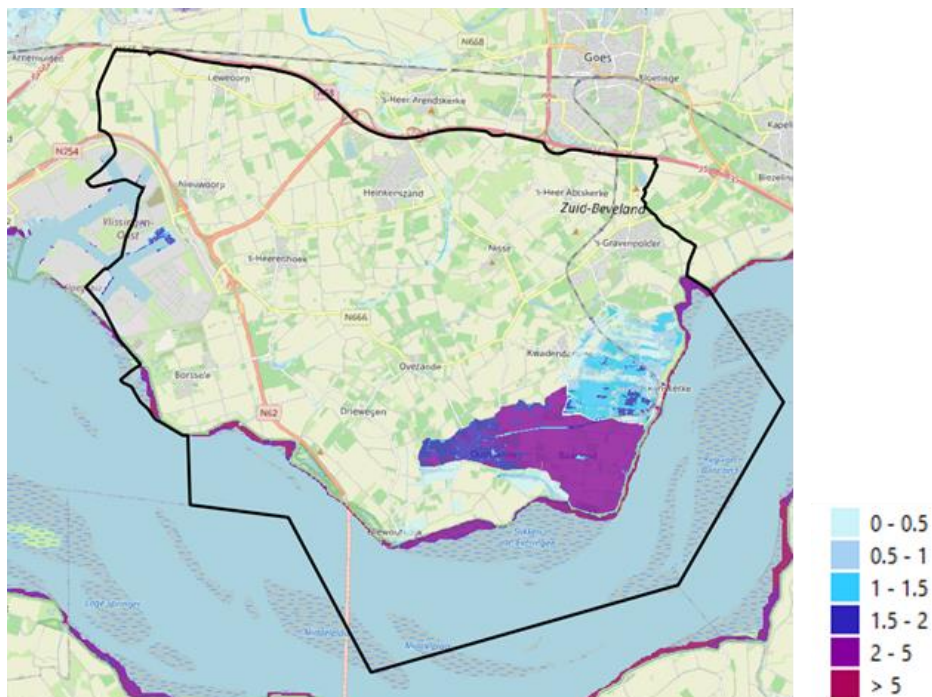

Staat van het onderhoud van rijksmonumenten en van het casco (de "dragende onderdelen" van het monument). Borsele scoort goed

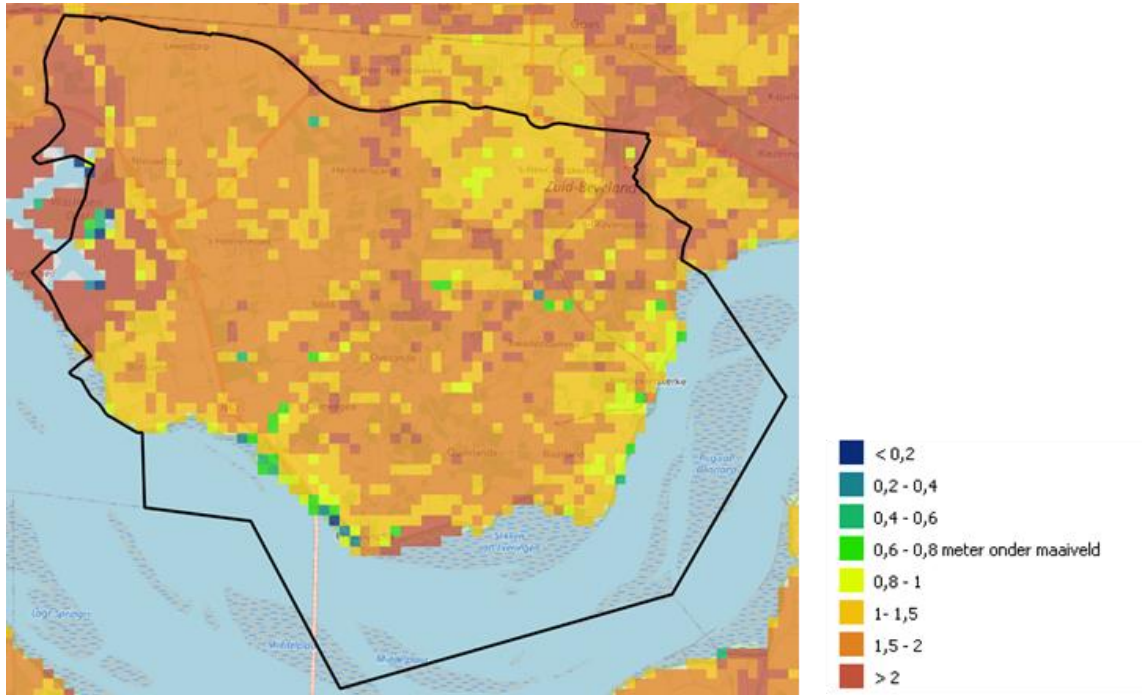
Bodem, water en ondergrond

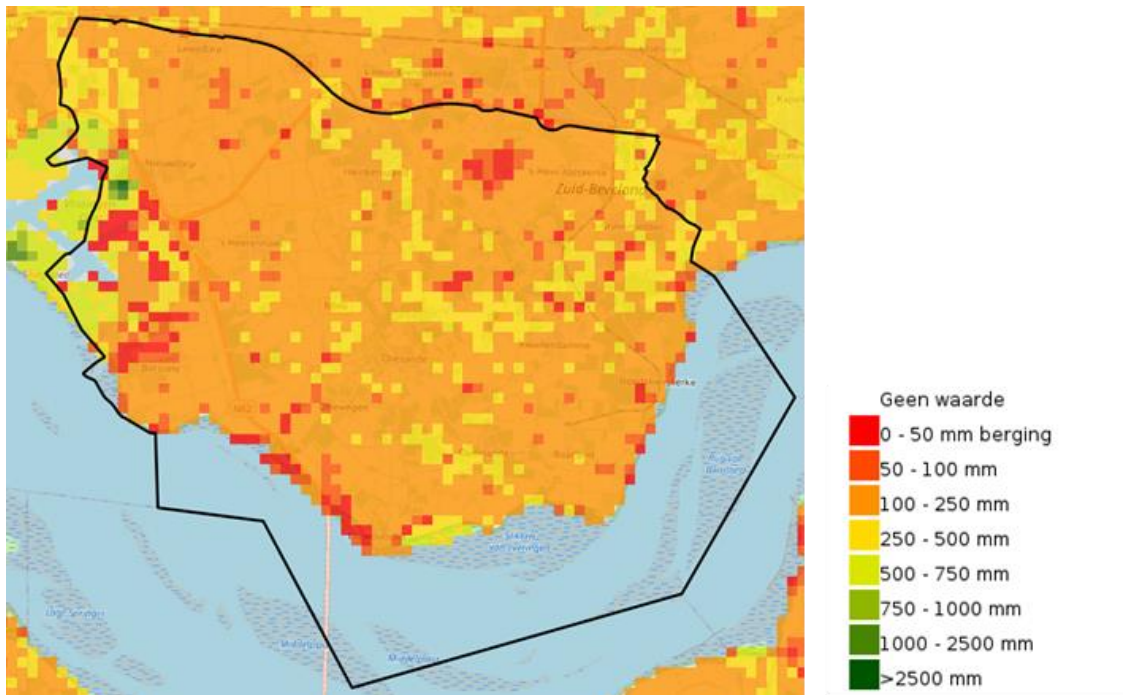
Oppervlaktewater kwaliteit KRW-oppevlaktewaterlichamen

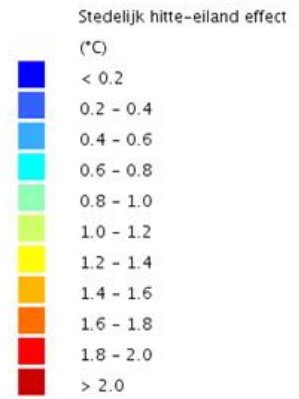
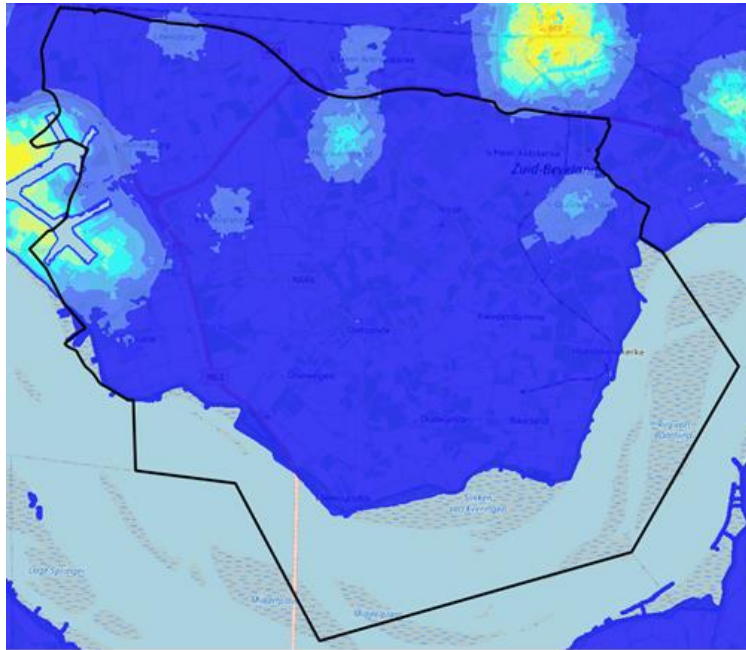
Waterdiepte (in meter) bij een overstroming (middelgroot overstromingsrisico)

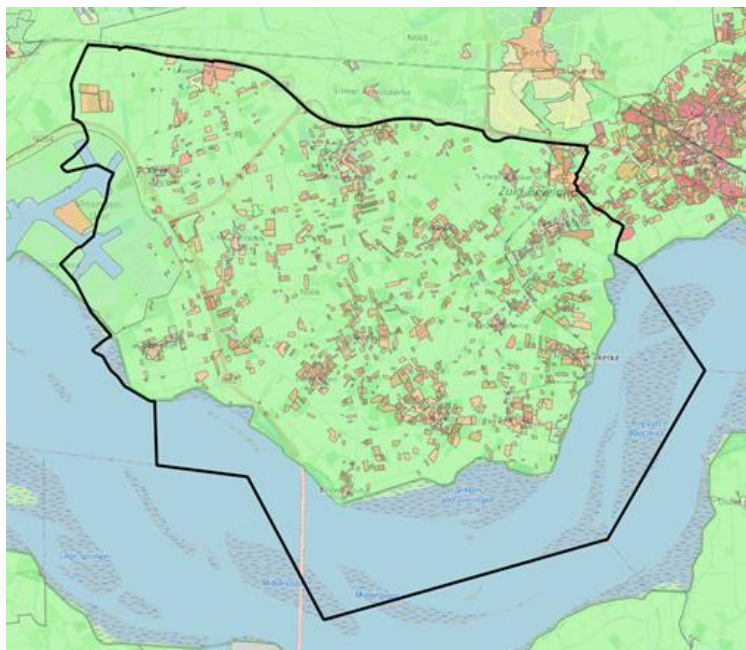
Gemiddeld Laagste Grondwaterstand

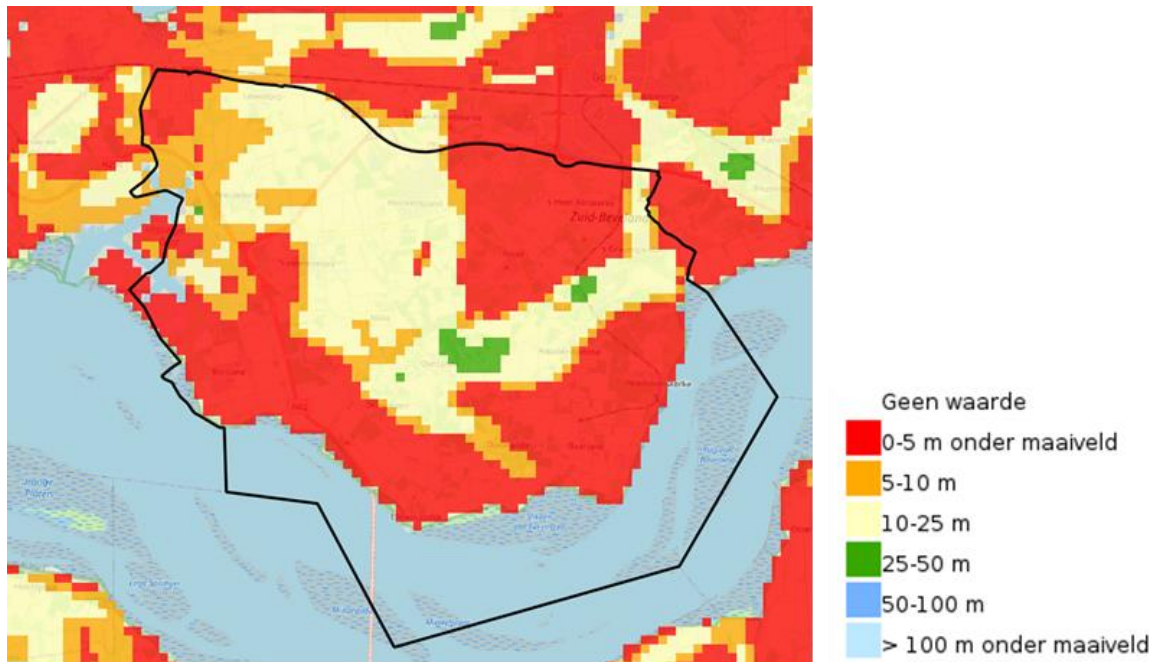
Waterbergend vermogen ondergrond

Stedelijk hitte-eiland effect

Bodemkwaliteit

Verziltig grondwater

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontleen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T. 06 57 99 56 99
E. edwin.oudeweernink@anteagroup.nl

www.anteagroup.nl

Copyright © 2021

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.